

GRAFIKAI SZEMLE

HAVI FOLYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA MEGJELENIK MINDEN HÓ VÉGE FELÉ. FELELŐS SZERKESZTŐ: WANKO VILMOS
MAGYARORSZÁGI KÖNYVNYOMDÁSZOK ÉS ROKONSZAKMABELIEK SZAKKÖRE KIADÁSA. SZERKESZTŐSÉG BUDAPEST VIII, CONTI-UTCA 4. SZ. VILÁGOSSÁG KÖNYVNYOMDA. XXIV. ÉVFOLYAM 5. SZÁM. 1914. ÉVI MÁJUS HÓ

GRAFIKAI SZEMLE

Graphische Revue

Monatfachzeitschrift für sämtliche graphische Zweige. Offizielles Organ des Fachklubs der Ungarländischen Buchdrucker und verwandter Berufe. Vierundzwanzigster Jahrgang. Verantwortlicher Redakteur: Wilhelm Wanko. Bezugsbedingungen: Für Ungarn (ganzjährig) K 10.—, für das Ausland K 12.50. Mit Einbanddecke für Ungarn K 12.—, für das Ausland K 14.50, Einzelnummer für Ungarn K 1.—, für das Ausland K 1.20. Redaktion und Administration: Budapest, VIII. Bez., Conti-utca 4

Grafical Review

professional monthly for the graphic industries. Official paper of the professional society of the workers in bookprinting and kindred industries of Hungary. Volume twentyfourth. Responsible for the Edition: William Wanko. Subscription for twelve months: Hungary: 10 crowns, Abroad: 12.50 crowns. With cover: Hungary: 12 crowns, Abroad: 14.50 crowns. Single copies: Hungary: 1 crown, Abroad: 1.20 crown. Editorial and publishing office: Budapest, VIII. Conti-utca 4, Világosság-nyomda

Revue Grafique

Mensuel professionnel pour les industries graphiques. Organ officiel de la société professionnelle des ouvriers imprimeurs en livres et professions analogues de Hongrie. Vingtquatrième année. Directeur: Guillaume Wanko. Souscription pour un an: Hongrie: 10 couronnes. Étranger: 12.50 couronnes. Avec reliure: Hongrie: 12 couronnes, Étranger: 14.50 couronnes. Le numéro: Hongrie: 1 couronne, Étranger: 1.20 couronne. Rédaction et Administration: Budapest, VIII. Conti-utca 4, Világosság-nyomda

5. SZÁM. 1914. ÉVI MÁJUS HÓ. HUSZONNEGYEDIK ÉVFOLYAM. A MAGYARORSZÁGI KÖNYVNYOMDÁSZOK ÉS ROKONSZAKMABELIEK SZAKKÖRE HIVATALOS LAPJA

GRAFIKAI SZEMLE

HAVI SZAKFOLYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA. FELELŐS SZERKESZTŐ WANKO VILMOS. ELŐFIZETÉSI ÁRA EGÉSZ ÉVRE 10 KORONA, BEKÖTÉSI TÁBLÁVAL 12 KORONA. EGYES SZÁM ÁRA 1 KORONA. RENDKIVÜLI SZÁM ÁRA 2 KORONA

Lapunk jelen számának hosszabb közleményei a következők: Pollák Rudolf: Magunkra vagyunk hagyatva! — Romberger Tivadar: Néhány szó a műsorok tervezéséről. — Curiosus: A leipzig-i nemzetközi grafikai és könyvnyomdai kiállítás. — P-k: Ne hanyagoljuk el a tanoncok ügyét. — Nyomatástechnikai feljegyzések: Kő- és könyvnyomdai uton előállított dombornyomásutántázás. G.-Sch.: Egy új festékszárító anyag. A papír elektromosság-tartalma. — Bálint Aladár: Művészet köréből

MAGUNKRA VAGYUNK HAGYATVA!

Tündöklő zenitjén ragyog a kultúra és boldogságos érzést fakaszt az embermilliók szívében. A civilizált emberiség az egész földkerekségen érzi áldásos hatását és ezért megacélozott akaraterejével fáradozik annak ápolásán és terjesztésén. Fékezhetetlen irammal vonul be a pusztulás azokba a tanyákba, ahová még nem sikerült bejutnia a kultúra életet, erőt, egészséget osztó fényugarainak. Minden, ami körülöttünk él, virágzik, fejlődik, a kultúra duzzadt emlőin keresztül szívja magába a léthez szükséges tápanyagot. A természetadta legértékesebb kincsek is értéktelen lomhalmazok maradnak, ha a kultúra termékenyítő, életet lehelő ereje át nem formálja, használatra alkalmassá nem teszi számunkra azokat.

Ezért áhítunk mindannyian a kulturáért, ezért fáradozunk a fejlesztésén és ezért szenteljük egész életünket annak terjesztésére.

Ebben a forgó, zürzavaros életben, ahol minden ember a saját életboldogságát hajszoja, keresi, világotrengető erővel törtet előre egy eszme — a mi nagy eszménk —, amely nem az *egyén*, hanem az alkotó, a teremtő, a dolgozó *tömeg* életboldogságát akarja megalapozni. Ez az eszme akar mind jobban és jobban az elfásult lelkekbe férközni, hogy bűvös erejének egy végső roppantásával megszabadítsa bus szolgorságok Prometheusát súlyos rabláncaitól.

Es ennek a mi fenkölt eszménknek a leghivebb társa a kultúra. Ennek terjedése biztosítja annak térhódítását. És együttvéve fogják megváltani a világot. Diadalszekerüket pedig a „*hetedik nagyhatalom*” pejparipája huzza-vonja, csodás lendülettel, soha meg nem szünő életerővel. Ha és amikor tehát célhoz érnek — a paripáé lesz az érdem. A sajtóé a diadal.

De ha milliók boldogságát, jólétét, kulturális nivóját, egy új, egy szebb világ megteremtését szolgálja a sajtó — amelynek szerény munkásai vagyunk —, akkor mit érdemel azoktól, akiknek a jövő életboldogságát akarja megalapozni? Mit érdemel az emberiségtől?

Valóban nem azt, amiben része van. Nem mostohaságot, kevés méltánylást és sok-sok közönyösséget. Nézzünk körül: a sajtó ápolásán, fejlesztésén, dédel-

getésén és színvonalának emelésén rajtunk munkásokon kívül nem fáradozik senki. Akiknek nemcsak szívé, de a zsebét is érinti a „*hetedik nagyhatalom*”, azok közönnyel nézik, hogy miként fáradozunk mi — kiknek csak lelkiismeretünk ez — a sajtó fejlesztésén, naggyá tételén.

Mi meg tudjuk becsülni a sajtót nemcsak azért, mert kenyeret — bár fekete kenyeret — biztosít számunkra, hanem azért is, mert tisztában vagyunk annak magasztos missziójával. Meg is feszítjük minden erőnk, hogy iránta érzett hálánkat lerójuk, ámde igen sokszor gyengének bizonyul minden nemes akaratunk, dolgos karunk fáradtan hanyatlik alá... Nem bírunk mindent egyedül elvégezni. Magunkra vagyunk hagyatva!...

Hol vannak azonban azok, akiknek a sajtó kalácsot is osztogat? Hol vannak azok, akiknek a kultúra — tehát a sajtó — fejlesztése és ápolása nemcsak erkölcsi, de megfizetett kötelessége is?

Mind olyan kérdések, amelyekre nagyon, de nagyon szomorú a felelet. És bár megszoktuk már nálunk Magyarországon, hogy ilyen kérdésekre szomorúan sablonos feleletet kapjunk, ez esetben mégis természetesnek találnók, ha éppen ellenkezőleg volna. A magyar nyomdaipar oly sok kívánni valót hagy maga után, hogy nem volna kárbavesztett fáradság az illetékes tényezőknek melegebb, rokonszenvesebb támogatása, a magyar nyomdaipar intenzivebb fejlesztése, felvirágoztatása.

A modern technika napról-napra igyekszik legújabb alkotásaival csodálatba ejteni a világot. Újabb és újabb produktumai szédületes perspektívát nyitnak a nyomdaipar terén a könyvkészítés legújabb módjának. Ámde mindent mégsem végeznek el a legújabb gépek sem. És így nem is lehet a modern nyomdaipar fejlődését tisztán és kizárólag a gépek fejlődésére bízni.

Módot és lehetőséget kell nyújtani a nyomtatványok mestereinek, hogy önkezüik ügyességét, szépérzékük csiszoltságát, tervezőképességük fejlesztését okkal, móddal előmozdithassák.

A modern és helyesen gondolkodó könyvnyomdátó ma már tisztában van azzal, hogy a szép, a művészi, az izlées nyomtatvánnyal hamarabb célt lehet érni a fogyasztóknál, mint a silány, csuf és erősen kifogásolható termékekkel. Az intelligens megrendelő is tudja, hogy a szép és tetszetős nyomtatvány sohasem téveszti el hatását azoknál, akikhez címezve lett. Világos tehát, hogy ugy a megrendelőnek, mint az elkészítőnek természetes érdeke, hogy a nyomtatványok ugyszólván művészi kivitelben hagyják el a nyomdát. Hiszen ebből folyik a nyomdaipar fejlődése és a nyomda felvirágoztatása egyaránt.

Miért hát akkor a nemtörődömség és a gépekre való feltétlen baziroszás?

Hogy művészi tökélyre emeljük a nyomtatványok szépségét és így előmozdítsuk azok kelendőségét, ahhoz szükséges, hogy e nyomtatványok készítői a

szak tudás legmagasabb piederstáljárá emelkedhesse- nek. Erre azonban módöt kell nyujtani. Kinek? Mind- azoknak, akiknek bárminemü érdeke és kötelessége a magyar nyomdaipar fejlesztése.

Ez alatt értjük ugy az államot, melynek erkölcsi, mint a magyar nyomdatulajdonosokat, kiknek anyagi érdeke az iparunk színvonalának emelése. Magunkról nem beszélünk, mert hiszen ami feladat e téren reánk há- ramlik, azt elvégeztük derekasan eddig is és el fogjuk végezni ezután is. Csak legyenek segítségünkre az érdekelt tényezők. Azonban éppen e tekintetben ke- csegetet legkevesebb reménnyel a jövő.

Lássuk csak a legjobb példát erre vonatkozólag.

A kultura, a sajtó lelkes ápolói és művelői éppen mostan rendezik a világraszóló leipzigi grafikai kiál- litást. A kontinens nyomdaipara gyönyörű találkozóra hívja minden nemzet sajtójának alkotásait.

Találkozni akar ezen a kiállításon a mult és a jelen...

Vajjon létezhet-e alkalmasabb idő a tanulásra mind- azok számára, akik buzgó munkásai iparunknak, mint éppen ez a kiállítási terminus?

Akinek alkalmá lesz megtekinteni ezt a kiállítást, az tapasztalhatja majd a nyomdaipar szédületes fej- lődését és leszűrheti magának a tanulságokat. Tanul- mányozhatja a fejlettebb külföldi államok nyomdaipari termékeit és összehasonlításokat eszközölhet a magyar nyomdatermékeket illetőleg. Hát van a tudásfejlesz- tésnek kristályosabb forrása ennél az alkalomnál?

Hiszen a mai nyomdászoknak talán soha életükben nem lesz olyan alkalmuk a tanulásra, mint éppen ezen a kiállításon — lenne.

Ha lenne.

De nincs. Ehhez a tudásforráshoz a mi szaktársaink közül csak nagyon kevesen fognak hozzáférközhetni. Miért? Az anyagiak miatt.

Pedig hát, akik odajutnának és ott tanulnának, kinek vagy minek a javára értékesithetnék az ott szerzett gazdag tapasztalatokat? Csupán a magyar nyomdaipar látná ennek hasznát; a magyar nyomdatulajdonosok élveznék elsősorban annak gyümölcsseit.

Mégis, melyik magyar nyomdatulajdonosnak jutna eszébe, hogy egy-egy képzetesebb munkását kiküldje ennek a kiállításhoz a megtekintésére? Pedig ennek költsége többszörösen megtérülne a kiküldött szaktárs- nak itthon értékesithető tapasztalatai révén.

Itt is megállapithatjuk, hogy csak a munkások áldoz- nak aránylag mindent a kultura felvirágoztatása érde- kében. Szaktársaink egy kis lelkes csoportja immár két esztendő óta ugyszólván garasonként hordja össze ennek a kiállítási utazásnak a költségeit. Szüksös anyagi viszonyok között élő munkások keservesen megold- gozott bérük egy részét hordják össze hangyaszorga- lommal, hogy szolgálatot tehessenek a magyar nyomda- iparnak, a magyar kulturának...

Vajjon méltánylásra talál-e ez a nemes törekvés illetékes helyen? Lesz-e annyi belátás a főnök urakban, hogy ezeknek a munkásoknak támogatást nyujtsanak? Az utiköltséget nagynehezen megtakarították ezek a mi lelkes szaktársaink, de vajjon gondoskodnak-e majd a főnök urak, hogy arra az időre — amíg a kiállítás megtekintése tart — legalább a bérüket folyósítják az illetőknek?

Hiszen ezzel nem tesznek egyebet, mint hogy taka- rékba helyeznek egy szerény összeget, amely azután busásan kamatozik.

De mit tesz az állam e tekintetben? Minden ország- ban természetes dolognak tetszik, hogy ahol igazán kulturális célok előmozdításáról van szó, ott az állam- nak kötelessége az első támogatást nyujtani. Nálunk — sajnos — erről nem igen beszélhetünk.

Amikor a leglogikusabb dolog volna, hogy az állam néhány szaktársunkat Leipzigbe küldje a kiállítás tanul- mányozására, akkor azt kell tapasztalnunk, hogy még

csak kedvezményes utazást sem biztosít azok számára, akik önjerejükben akarnak áldozni a magyar kulturának.

Elszorul a szívünk ennyi közöny látásán és eszünkbe ötlük az egész magyar kultura vérszegénységének ter- mészetes előidézője.

Mindent nekünk kell megteremteni, mindent nekünk kell előmozdítani. Soha nem támaszkodhatunk senkire. Teljesen magunkra vagyunk hagyatva.

Mikor ér már véget ez a speciális magyar betegség? Szikkadt talajából ennek a sötét magyar humusznak vajjon mikor lesz tevényes termőföld? Mikor szánt rajta végig a nemesebb ideálokért lelkesedő felbuzdulás tüzekeje? Mikor veti meg lábait ebben az országban is a kultura meleg szeretete?

Mostoha életsorsunk annyi kint, jajt és gyötrelmet zudit kábult agyunkra, hogy képtelenek vagyunk min- dent elvégezni mások helyett is. De azért mégsem riadunk vissza semmiféle olyan munkától, amely a haladást, a fejlődést szolgálja.

Erezzük, tudjuk, hogy a sajtó maga a kultura és a kultura egymagában is egy darab emberi boldogság. Mi pedig vágyódunk sokak emberi boldogságáért, akarjuk mindenki számára a kulturát.

Legyen tehát bármiként is, mi nem veszítjük el bizalmunkat a jövőben. Ápolni, fejleszteni akarjuk továbbra is a magyar nyomdaipart, a magyar kulturát. Néma robotosai vagyunk csupán ennek a bus szolgál- országnak, de teremtő karunk minden izmát ha meg- feszítjük, csodákkal határos a mi alkotásunk. Ha el- tipornak, ha megbéklyóznak is elleneink, a mi nagy eszménk diadalába vetett rendületlen hitünk minden köteleket megold és mi mégis szabadok, erősek és boldogok leszünk.

Mindezt pedig a sajtónak köszönhetjük majd, amely világgá tudja röpiteni a nagy gondolatot és leküzdhe- tetlen táborra tudja egyesíteni a világ összes meghaj- szolt és megkínzott emberpáriáit.

Ezért szeretjük mi a sajtót, ezért műveljük azt to- vábbra is szeretettel és ezért gondoljuk végeredmény- ben, hogy mégsem vagyunk teljesen magunkra hagyatva.

Velünk van a győzelem reménye. POLLÁK RUDOLF

NÉHÁNY SZÓ A MŰSOROK TERVEZÉSÉRŐL

A műsor — mint tudjuk — a nyomtatványoknak az a fajtája, amely valamely estélyen, hangversenyen stb. előadandó műsor számainak sorrendszerű felsor- olására szolgál. A műsört sok esetben a meghívóval együtt szokták szétküldeni; ilyenkor a meghívó függő- lapján, vagyis a meghívó harmadik oldalán szoktuk a műsor szövegét elhelyezni. Ilyen esetekben a műsor oldalát lehetőleg a meghívó oldalával többé-kevésbé hasonlóan kell előállítanunk. Voltaképen azonban nem a meghívóval sulyosbitott műsorról, hanem a meghívó nélküli, önmagában álló műsorról kívánok egyet-mást elmondani s bizvást megállapíthatom, hogy mind a mai napig a műsor — kevés kivétellel — ugy a megrendelők, mint a nyomdák, illetve a mesterszedő szaktársak részéről a legmostohább elbánásban része- sült. Igen kevés az olyan műsorok száma — eltekintve a nyomdászmulatságok műsoraitól — amelyeknek szedése, illetve nyomtatása a közepesnél nagyobb gonddal készült volna. Meglehetősen hátatlan feladat hárult reám tehát, amikor a Szakkör 1913—14. évi szak- tanfolyamán a műsorok tervezésének — t. i. a sab- lonostól eltérő, ujszerű tervezésének — előadására vállalkoztam, amennyiben az amugyis csekély számú hallgatók nagyobb részénél bizonyos indolenciát, hogy ne mondjam: ellenszenvet tapasztaltam a műsorról

szemben. Mindez azonban nem zárhatja ki azt, hogy a műsorok tervezésénél, illetve szedésénél modern megoldásokra törekedjünk; mert ha minden más nyomtatványnak modern szellemben való átreformálását sikeresen keresztül tudtuk vinni, úgy a műsorral sem lehet e tekintetben kivételt tennünk.

A cégkártya, a levélfej, de mondhatjuk a legtöbb akcidens-nyomtatvány tervezésénél legelső teendőnk az, hogy a fősorot leszedjük s ennek a terjedelméhez alkalmazzuk arányosan az illető nyomtatvány többi szövegét. A műsor tervezésénél ezzel homlokegyenest ellenkező főszabályként állíthatjuk fel azt a tételt, hogy *elsősorban tisztában kell lennünk a tulajdonképeni műsor (kompressz rész) terjedelmével*; vagyis meglehetősen pontosan kell kiszámítanunk, hogy a tulajdonképeni műsor, azaz a műsor számainak szövege együttevve mekkora területet foglal el a papír felületéből. Fokozott mértékben áll ez a megállapítás olyan esetekben, amikor a műsort előre meghatározott nagyságu papírra kell terveznünk. Csak a kompressz rész felvázolása után állapítjuk meg a címsorokat, illetve a címsorok nagyságát és terjedelmét s ezzel kapcsolatban alkalmazzuk az esetleges diszítést. Mert miként a cégkártyánál, a levélfejnél és a többi akcidens-nyomtatványnál a fősor képezi az illető nyomtatványnak ugyszólván a gerincét s ehhez igazodik a többi szöveg, éppugy tekinthetjük a műsornál a kompressz részt a műsor törzsének, melyhez természetesen mint szükséges kiegészítő részek tartoznak a címsorok s a többi alárendelt szöveg.

Előfordulhat a gyakorlatban az az eset is, hogy olyan sokszövegű műsört kell előállítanunk, amely a műsorok részére manapság leginkább használatos — ugyszólván legnagyobb — papírnagyságra, az oktav-alakra sem fér rá. Ilyenkor igen helyesen és célirányosan úgy járunk el, hogy a műsört keskeny és hosszú alaku papírra tervezzük; ez esetben természetesen a papír nagyságát csak a szedés elkészülte után állapítjuk meg. Ezáltal elérjük egyrészt azt a célt, hogy az egész nagyszövegű műsor egy oldalon lévén elhelyezve, még a legnagyobb műsor is könnyen áttekinthetővé válik; másrészt megkíméljük az estély közönségét úgy a műsor forgatásától s lapozásától, mint az ezzel járó igen kellemetlen papírzörgés élvezetétől, ami különösen zongora- vagy hegedűművészek hangversenyei alkalmával alaposan próbára teszi a huszadik századbeli emberek amugy is megviselt idegeit.

E helyen tartom megemlítendőnek azt is, hogy a németországi papírgyárak már készítenek úgynevezett „Konzertprogrammpapier“-t (hangversenyműsor-papírt), melyet magam is láttam és arról győződtem meg, hogy ez a szép fehér, sima, fénytelen papír a célnak kitűnően megfelel; mert amellet, hogy elég vastag, mégis szinte selyemszerűen lágy, lapozgatás közben a legcsekélyebb zajt sem okozza, a reá való nyomtatás pedig semmiféle nehézséggel nem jár.

Nagyobb szövegű műsornak szedése sikeresen és tetszetősen még úgy is megoldható, hogy a műsört két oldalra tervezzük; természetesen nem az egyes lap első és második oldalára, hanem négyoldalas papíralaknak két belső, egymással szembenálló oldalára, tehát a *második és harmadik oldalra* helyezük a műsor szövegét. Ajánlatos ilyenkor a tizenhatodrészt, vagy más ehhez hasonló alakú és nagyságu papír használata. Magától értetődik, hogy e két szembenálló oldalnak szedéstechnikailag teljesen egyenlő értékűnek, azaz szimmetrikusnak kell lennie. S itt ismét érvényre jut a fentebb említett kettős cél: a műsor kellő áttekinthetősége és a lapozgatás meg forgatás kiküszöbölése. A szóbanforgó négyoldalas műsor első oldalán a címsorok talánának elhelyezést (mikor, hol és ki által rendeztetik a műsor), míg a negyedik oldalra a még esetleg fennmaradó jelentéktelenebb,

függelékyszerű szöveg, avagy ilyenek hiányában többsoros, díszesebb impresszum kerül.

A diszítés a mai iparművészeti iránynak megfelelőleg, de meg a műsor természetéhez képest is mértékletes, diszkrét legyen; a tulsok dísz minden esetben károsan befolyásolja a nyomtatvány hatását, mivel a szöveg kellő módon való érvényesülését gátolja. Manapság nem a diszítőelemek halmozásával, hanem a dekoratív hatású betűvel, sortömbök képzésével s tetszetős elhelyezésével és az ezáltal keletkező térésszel folthatásokkal diszítjük a nyomtatványt. A műsornak ugyszólván legtermészetesebb diszítőeleme a líra, esetleg valamely hangszeren játszó férfi- vagy nőalak; ha azonban a műsor nem kifejezetten hangversenyre, hanem matinéra, kabaré-előadásra, kedélyes estélyre vagy más eféle mulatságra készül, úgy másféle, semleges természetű vignettát is alkalmazhatunk, például virágokkal telt diszkosarat vagy vázát, stilizált virágot, valamely önállóan alkalmazható, befejezett rajzu ornemens-darabot; kerti mulatságra vagy nyári kirándulásra szóló műsoron tájképet ábrázoló vignettát stbit. Megfelelő helyen alkalmazott iniciálé szintén hatásosan diszít a műsört.

Tekintettel arra, hogy a műsor tulnyomó részben esti világítás mellett kerül a közönség szeméi elé, a műsoroknak fekete, sötétzöld, sötétkék vagy sötétbarna színben való nyomtatása mondható a legalkalmasabbnak. Ritka eset ugyan, de ha mégis előfordul, hogy a műsört két színben kell nyomtatnunk, úgy az alapszínnek, azaz a szöveg színének minden esetben feketének kell lennie.

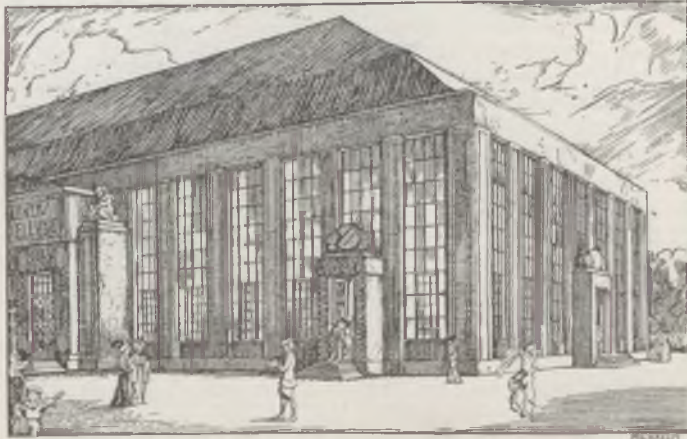
A műsört eddigelé — régi copf szerint — fehér papírra nyomtatták; azonban bizvást merem állítani, hogy sokkal szebb és az emberiség látóidegei cseppet sem szenvednek azáltal, ha a műsört egész halvány tónusú, világossárga, vriágoszöld vagy világoskék színű papírra nyomtatjuk.

Végül még néhány sorban némi kommentárt kívánok adni a cikkem illusztrálására szolgáló mellékletekhez, bár erre alig van szükség, mert a példák önmaguk beszélnek. Az *1. példa* egész egyszerű műsört ábrázol, mely egyszerű, keresetlen eszközökkel készült, a leg-rövidebb idő alatt elkészíthető, amennyiben még a szöveg bekeretezésétől is eltekintetünk s amely minden egyszerűsége dacára is jól megoldott, modern munkának mondható. Igen hatásosan diszít e műsört a szöveg mindkét oldalán végigfutó egyszerű, zöld vonaldísz, mely e műsornak esetleges egy színben való nyomtatásánál is kifogástalanul megállja a helyét. A *2. példa* szintén egyszerű, keret nélküli műsor, melynek megfelelő helyén lírát, diszítésül pedig a napjainkban igen divatos tapétaszerű, elszórt díszeket alkalmaztam. E műsornak egy színben való nyomtatása esetén a díszül alkalmazott sötét körzetdarabkák helyett megfelelő világosabb rajzu körzetdarabkákat használunk. A *3. és 4. példák*on jó effektus éretett el a sortömböknek a jobboldalra való helyezésével, a vignetta és iniciálé megfelelő helyen való alkalmazásával, a szövegnek értelem szerinti csoportosítása által keletkezett folthatásokkal, ugyszintén a felt- és térbeli arányoknak egymáshoz való helyes viszonyával. Az *5. és 6. példák*on bemutatok sokszövegű, „kutyanyelvre“ nyomtatott műsört; a diszítést természetesen a legminimálisabbra kellett redukálni a szöveg tulsok volta miatt. Végül a *7. példa* egy négyoldalas műsor mintája, mely a fentebb már leirt megoldás szerint készült.

*

Igyekezzünk felszabadulni a régi szellem nyomása alól s törekedjünk a nyomtatványt modern szellemben megtervezni; a régi banális szedési mód helyett új-szerű, merészebb megoldásokra törekedjünk s a sorok és sortömbök izléses és ötletes elhelyezésével adjunk a nyomtatványnak elegáns, artistikus külsőt.

KÉPEK A MÁJUS HÓ 6-ÁN LEIPZIGBEN FRIGYES ÁGOST SZÁSZ KIRÁLY JELENLÉTEBEN ÜNNEPÉLYESEN MEGNYITOTT NEMZETKÖZI GRAFIKAI ÉS KÖNYVIPARI KIÁLLITÁSBÓL. A MEGNYITÁSON TÖBB MINT EZER MEGHIVOTT VENDÉG VETT RÉSZT.

A nemzetközi pavillon, amelyben Svájc, Németország, Belgia, Svédország, Dánia, Norvégia, Spanyolország és Portugália kiállítóinak munkái helyeztek el.

A német nyomdászat és rokonszakmák pavillonja.

Szászország pavillonja.

Ha a tisztelt szaktársak cikkem tanulságait magukévá teszik s a cikkhez mellékelt példákat behatóan és gondos figyelemmel tanulmányozzák, úgy elértem célomat. Hiszem és remélem, hogy rövid idő múlva már csak modern szellemben szedett és nyomott műsorokkal fogunk találkozni!

ROMBERGER TIVADAR

A LEIPZIGI NEMZETKÖZI GRAFIKAI ÉS KÖNYVIPARI KIÁLLITÁS

A leipzig „Königliche Akademie für graphische Künste und Buchgewerbe“ március 6-án és 7-én ünnepelte 150 éves fennállását. Ez az alkalom érlelte meg a nagyszabású, kulturális jelentőségű grafikai és könyvipari kiállítás eszméjét, amelynek létrejöttén körülbelül három évig a legnagyobb szerezettel és ügybuzgalommal foglalkozott a rendezőbizottság s amelynek sikerültéhez a legkisebbek is legjobb tudásukat adták.

A hatalmas mű, a jelentőségteljes kulturmunka nagyjában elkészült s a Frigyes Ágost szász király védnöksége alatt álló kiállítás folyó hó 6-án adott át a nyilvánosságnak. E nagyszabású világtárlaton mindenkinek könnyen megérthető módon mutatják be a papír-, kép-, betűkészítés és nyomtatás technikáit, azok legkezdetlegesebb fokától a virágzás mai állapotáig.

Az alábbiakban a kiállítás képeinek vázlatos leírását adjuk, amely leírás korántsem meríti ki mindazt, amit a kiállítás nyújt, mert hiszen a bemutatott technikai újítások leírása kötetekre megy s ezekről mégis csak személyes tapasztalatok alapján óhajtunk, akár csak dióhéjban is, beszámolni. De már a közöltek is meg kell, hogy győzzenek mindenkit arról, hogy ez a kiállítás igen sokoldalú és tanulságos látványokat nyújt és a grafikai és rokoniparok fejlődését, a technika terén elért vívmányokat olyan könnyen hozzáférhető módon szemlélteti, amihez rendes viszonyok között alig vagy csak nagyon ritkán nyílik alkalmunk a tapasztalatokra vágyó szakembernek.

A kiállítás legfőbb érdekessége, hogy az nem muzeumjellegű, amelynél a felhalmozott élettelen anyag szemlélése fárasztó, hanem egy élő, mozgó üzem, amely tényleg a legjobban szemléltető módon viszi a kiállítás anyagát a látogató elé. Ez a friss szellem különösen a *szakmatechnikai részében* a kiállításnak nyilvánul meg, ahol ugyanis minden ipari csoportnál üzemből levő műhelyek kerülnek bemutatásra. A látogatónak módjában áll e helyütt minden egyes szakma történelmi fejlődését tanulmányozni és az egyes eljárások fejlődési folyamatát a modellektől az üzembe helyezhető kész gépekig megismerhetni s a kiállítás *ipari részében* is számtalan gyártmány a látogató láttára készül. S ha valamely gép vagy tárgy előállításának munkamenete megfigyelhető, tanulságosabb az, mintha csupán a kész kiállítási tárgyat látjuk.

A kiállítás *kulturtörténelmi csoportja* a nyomdászat és rokonszakmáinak fejlődésében az emberiség élő művelődéstörténetét mutatja be oly impozáns összeállításban, amelyben ez ezideig sehol látható nem volt. *Külföldi államok palotái* s egy sorozat jelentőségű *különkiállítás*, teszik teljessé a kiállítás külső képét, amelyek rendezése azért vált szükségessé, hogy a nyomdászat és grafikai művészet minden ága és azok termékeinek használati módja bemutatható legyen.

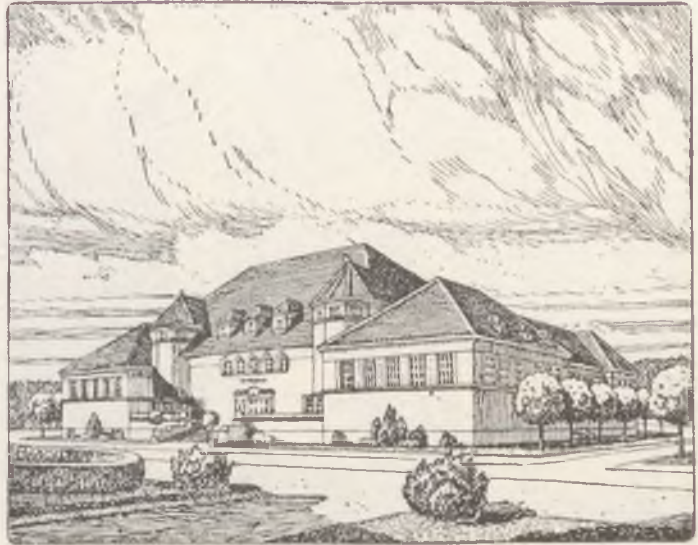
A jubiláris alkalom jelentőségének, valamint a kiállítás nagyszabású voltának az élénk táruó impozáns építészeti külső kép teljesen megfelel, amely alkotás felfogása abból a gondolatból indult ki, hogy a Völkerschlachtdenkmal amelynek lábánál a 400.000 négyszög méter terjedelmű kiállítási terület fekszik méltó háttérül szolgáljon a kiállítást látogató elé táruó képnek s hogy az áttekinthető építkezés folytán a tájékozódás könnyű legyen.

A kiállítás teljes területén átvonuló s annak legnagyobb forgalmu útját képező „Strasse des 18 Oktober” remek utvonalaról érünk a főbejárathoz, ahonnan megkapóan szép kép tárul élénk: a kiállítás előtt a nagy terekkel, szökőkutakkal ékesített város, mögötte pedig a Völkerschlachtdenkmal hatalmas szilhuettje. Ezen a főutvonalon áll a német főcsarnok nagy épülettömbje, amely a kiállításnak szívet képezi. A német nyomdaipar és egyéb rokonszakmák termelésének színe-java ebben az épületben talált elhelyezést. Ez a palota 20.000 négyszög méter területen fekszik és oldal-szárnyaival egy diszteret, az úgynevezett „Rózsaudvar“-t (Rosenhof) környékezi. Az épület jobb szárnyában találtak elhelyezést a német nyomdaipar, a rokonszakmák, valamint a produkáló technika képviselői. E csoportban látható, mint tervezi a művész a betűt, hogy vési a vésnök a matricát s az ennek felhasználásával készült matricákról hogy készülnek a szedőnek szánt betűk. Bemutatják itt, hogyan működnek a különféle szedőgépek, hogyan korrigálják a szedést s mint válik az nyomásra kész formává, majd a különböző nyomtatási eljárások — magasnyomás, mélynyomás, siknyomás, stb. — kerülnek bemutatásra. Ugyanennek az épületnek középső részében találtak elhelyezést a „Bibliográfia”, „Könyvtárisme”, „Bibliofilia”, „Grafikai gyűjtés” című csoportok és ugyancsak itt találhatók fel a szociális és közgazdasági kérdésekre vonatkozó kiállítási anyagok. A német könyvkötés legszebb termékei, valamint a birodalmi nyomda s a császári szabadalmi hivatal kiállítási objektumai ugyancsak itt helyeztetek el.

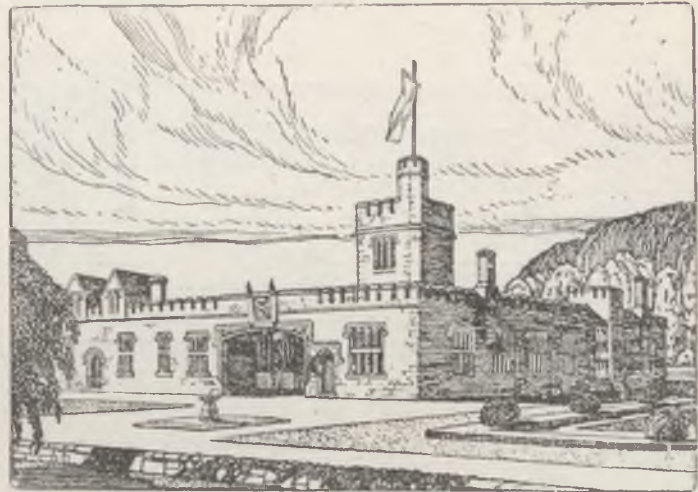
A „Gutenbergplatz“-ot — a kiállítás második diszterét — övezi a három hatalmas méretű gépcsarnok, amelyek együttesen 18.000 négyszög méter területet foglalnak le. E gépcsarnokok közül az elsőben a papírt feldolgozó gépek találtak elhelyezést és láthatók üzemben, a másodikban a nyomdai gépek, gyorssajtók, szedőgépek, öntődei felszerelések stb. helyeztetek el, a III. gépcsarnokban pedig egy modern, 50 segédgéppel felszerelt nagy könyvkötészet látható üzemben.

A „Kultura csarnoka” képezi a kiállítás szellemi központját, amelyben különböző korok és népek munkáinak figyelembevételével a nyomdászat és grafika évszázados fejlődése s ennek alapján a kulturfokok sikerült tükörképe látható. E csarnok kulturtörténelmi csoportjában a fejlődés ugyancsak szemléltető módon talált bemutatásra. A sok évszázados tárgyak mindenestre emlékebe idézik a szemlélőnek azokat az embereket, akik a tárgyak használatának idejében éltek és küzdöttek, amely benyomást bizonyára fokozzák az életnagyságu csoportok, egész lakosztályok, különböző régi használati tárgyak, valamint régi iskolaépületek, írószobák stb. természetű bemutatása.

A „Kultura csarnoká”-nak két melléképületében a kiállításnak egyik legjelentékenyebb csoportja: a „Grafikai és fényképezési művészet” talált otthont. Itt láthatók mindenekelőtt az összes államok grafikusainak művei, amelyekből megállapítható, mit ért a modern grafikus rézkarc, rézmetszet, művészi fametszet, modern kórajz stb. elnevezés alatt.

Ausztria pavillonja, amely 2000 négyszög méter területen fekszik. Építtetése 200.000 koronába került.

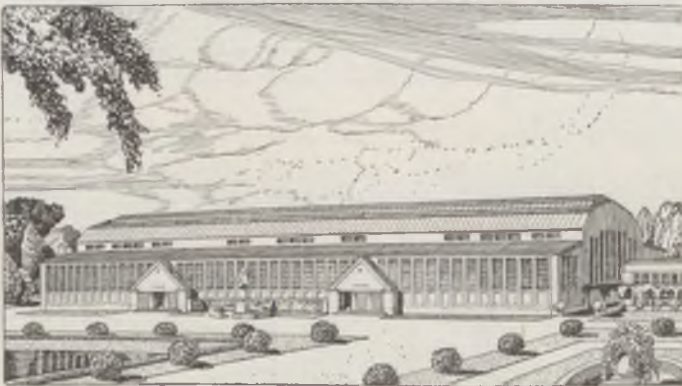
Anglia 2400 négyszög méter területet felölelő pavillonja. Az épület Tudor-stílusban készült.

Franciaország pavillonja. Óriási, 2500 négyszög méter területű palota, 480.000 frankba került. Előkelő ízlésben, Louis-Seize-stílusban készült.

Olaszország reneszánszstílusú pavillója.
Építtetésére a kormány 200.000 lírát adott.

Második gépcsarnok. Ebben láthatók a különböző nyomdai gépek.

Papírgyár, újságnomda és a 200 éves haynsbergi papírmalom.

Oroszország pavillója, mely a híres moszkvai Kreml utánzata.
2400 négyszögméter a területe. 125.000 rubelt áldoztak építtetésére.

Ugyancsak itt látható, amit alkalmazott művészi grafikának, helyesebben talán ipari grafikának nevezünk, különösen nagy teret foglal el azonban a könyvek illusztrálását bemutató rész. Érdekes látványossága e csoportnak a fényképezés mint szabad művészet, melynek kimagasló részét a hivatásos fényképészek kiállítása képezi, amelyhez méltóan sorakoznak az amatőrök munkái is. Nem hiányoznak e csoportból természetesen a modern technika fejlődése által lehetővé tett fényképek, a repülőgépekről vagy léggömbökről felvett fényképek sem. A fényképezés tudományos fejlődése, a mozgófényképek és azok alkalmazási lehetősége a tudományos kutatásban stb. ugyancsak érdekes és tanulságos látványossága e csoportnak.

Szemben áll a „Kultura csarnoká“-val a kiállítás igazgatóságának épülete s e kettő között a kiállítás második bejárata. A „Strasse der Nationen“, vagyis az az út, amelyen az oly államok pavillonjai láthatók, amelyek különösen nagy arányokban vesznek részt a kiállításon és éppen ezért külön pavillonokban állították ki, itt veszi kezdetét. Ezen az uton állnak Olaszország és Franciaország reneszánsz stílusú pavillonjai, melyek a kiállításnak fénypontjai. E két pavillon között talált elhelyezést a „Der Kaufmann“ elnevezésű különkiállítás, amelyben érdekes csoportosításban látható a jelentőségében mindinkább fokozódó kereskedelem fejlődése a régmúlttól napjainkig, valamint a kereskedelmi kiképzésre vonatkozó dolgok. Ezen az uton áll az eszperantó világnyelv pavillona is, majd a „Németek külföldön“ s a „Német gyarmatok“ elnevezésűek, melyek közelében egy kis pavillonban a japán fametszők mutatják be művészetüket. Itt talált helyet a szász állami pavillon is, melyben a „Königliche Akademie für graphische Künste und Buchgewerbe“ s a német könyvkereskedők egyesületének impozáns kiállítási anyaga helyeztetett el továbbá az *osztrák* pavillon, valamint a „Deutschland in Bild“ elnevezésű különkiállítás pavillona.

A kiállítás nagyvendéglőjének közelében találhatók a nagyszabású, tornyos *angol* s a híres moszkvai Kreml utánzatát képező *orosz* pavillonok. Az *angol* pavillon mögött felállított kisebbszerű pavillonban a rohamosan elterjedt reklámbélyeg különkiállítása látható. Ezzel a kis pavillonnal szemben van az a *nemzetközi csarnok*, amelyben az azokból az országokból származó kiállítók helyeztettek el, amelyek saját pavillonnal nem rendelkeznek, így *Svájc*, *Németalföld*, *Dánia*, *Portugália*, *Spanyolország*, *Argentína* és *több tengerentúli állam* kiállítóinak értékes anyaga. A nemzetközi pavillonnal szemben egy iskolaépület áll, „Az iskola és a nyomdászat“ elnevezésű kiállítási csoportnak főépülete, amelyhez egy barakkiskola és a „Cserkész-Otthon“-nak nevezett épület is tartozik, amelyekben bemutatásra kerül az a fontos szerep, melyet a nyomdászat és a grafika a tanszeriparban elfoglal. A barakkiskola helyiségeiben a különböző taneszközök alkalmazási módja, a modern ifjusági mozgalomra vonatkozó gyűjtemények pedig a „Cserkész-Otthon“-ban tétettek közszemlére.

Bennünket bizonyára a kiállításnak ugynevezett „*ipari negyede*“ fog a legjobban érdekelni, amelynek már külső képe is leköti a figyelmet. A *haynsbergi 200 éves papírmalom* kerekéi itt kerepelnek, amelyben az akkori előállítási mód szerint merített papírost gyártanak. Láthatók itt még *régi nyomdai műhelyek*, amelyekben az akkor használatos betűk kézzel öntetnek, majd az így öntött betűkből szedés készül, amiről aztán nyomtatványokat állítanak elő. Ezekkel a régi műhelyekkel kapcsolatosak a tökéletesség legmagasabb fokán álló *modern üzemek*.

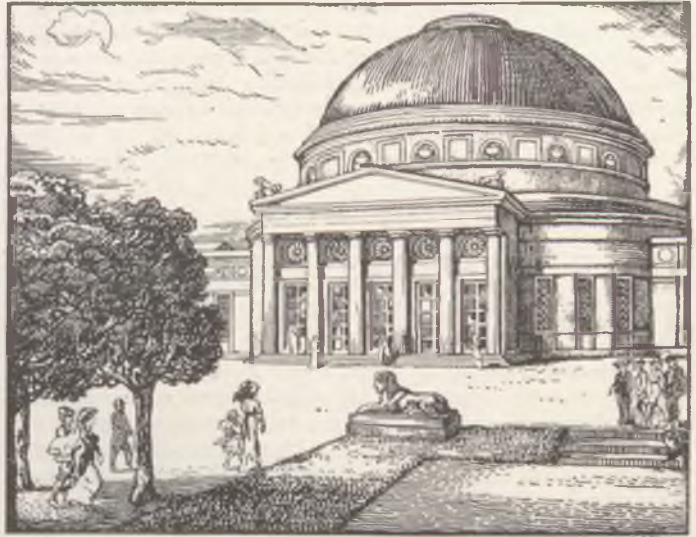
Azzal a hatalmas épülettel kapcsolatos a régi papírmalom, amelyben egy modern papírgyártó gép és egy teljesen felszerelt, modern újságyomda talált elhelyezést, természetesen ugyancsak üzemben. Az itt látható papírgyártó gép naponként 500 papírkészítő kézimunkáját látja el, szembetűnő módon demonstrálva a múlt és jelen munkamenetét...! Ennek a csarnoknak a szomszédságában van a német papírgyárosok kiállítása, ahol a papírgyártásra szolgáló nyersanyagok és a papír előállítási módja, a különböző papírok s minden, ami napjainkban papírból készül, láthatók. Ebben az épületcsoportban látható még a fentebb említett modern újságyomda, amely többek között két nagyszabású rotációs gépet foglalkoztat, míg a harmadik körforgó gépen a modern nyomtatási technika legújabb vívmánya, a mélynyomás kerül bemutatásra, ahol a gépek üzemeltetésével szemünk előtt készül az újság a hírlapíró kéziratától a hajtogatott kész lappédányig. A hírlapok történelmi fejlődésére, mindenekelőtt azonban a modern hírszolgálat kialakulására vonatkozó dolgok, a lovasküldöncötől a drótnélküli távirásig, a képtávirást is beleértve, ugyanitt láthatók.

Az előkelően berendezett teaszalónnal kapcsolatos „Haus der Frau” a nemzetközi pavillon szomszédságában talált elhelyezést. A nő a „nyomdászatban és grafikában” című jelentékeny különkiállítás ebben a pavillonban helyeztetett el. Kiállításra került itt mindaz a szellemi és technikai munka, amelyet a nők a könyvnyomtatásban, a grafikában, irodalomban, zenében, művészetben stb. kifejtettek. E pavillon közelében áll az az épület, amelyben a *szaksajtó világhiállítás* látható s amelyben a „Grafikai Szemle” szintén méltóan vesz részt. A gyorsírás csoportja ugyanitt látható.

A kongresszusok épülete a főbejárat közelében található. Számtalan kongresszus jelentetett be máris a kiállítás tartamára, s hogy ezek akadálytalanul megtarthatók legyenek, három kongresszusi terem — melyek 300, 600 és 1200 személy befogadására alkalmasak — áll rendelkezésre. A kiállítás területét szelő vasuti sínek feletti hidon túl az ugynevezett „Akadémiai negyed” s a „Der Student” elnevezésű különkiállítás talált elhelyezést, amelyben a különböző korok és nemzetek diákéletére vonatkozó látványosságok csoportosítottak s mindazok a gyűjtemények, amelyek ezzel kapcsolatosak. Ez a kiállítási csoport a Németországban kifejezett diákéletet s ami ebben tipikus, mutatja be.

A megerőltető szellemi munka után — egy kiállítás tanulmányozása pedig feltétlenül az — jölszik a pihenést jelentő, üdítő szórakozás, amelyről megfelelően történt gondoskodás. Ugyancsak a vasuti hidon túl fekszik a különböző szórakozóhelyeket magában foglaló nagy sétány. De ezen a pazarul berendezett sétányon is akad szórakoztatva gyönyörködtető. A „Céhház”, melynek falain a grafikai életből vett humoros képek láthatók s amelynek belső berendezése is érdekes látványosság, — például itt látható. Van ezenkívül családi hullámfürdő, amelynek 32 méter hosszú és 10 méter széles medencéje különböző sportünnepek rendezésére fog alkalmasul szolgálni. De van még vízi sikló, táncpalota, tanagra-színház, kinematográfiai lövölde, svéd vendéglő és sok más egyéb, a szórakozást és pihenést szolgáló mulatóhely.

Ma már megállapítható, hogy az első tervek idején maguk a rendezők sem gondoltak arra, hogy a kiállítás ilyen nagy méreteket öltson. A leipzig-i tudósítás és azok amit ezideig e nagyszabású világtárlatról olvastam, megerősítik azt, hogy ez a kiállítás mostani formájában messze tulemelkedik egy szakkiállítás keretein. Ezért nem mulasztottam el már

A kultura csarnoka. A kiállítás legimpozánsabb épülete. A nyomdászat fejlődéstörténetére vonatkozó gyűjtemények, valamint a fényképezés látványosságai itt helyeztettek el.

„Iskola és könyvnyomtatóipar” című kiállítás főépülete. Ehhez tartozik még egy barakkiskola és a Csérkész-Otthon.

„A diák” különkiállítás-csoportja. A híres diákváros, Heidelberg várromjai láthatók a háttérben.

e sorok elején említeni, hogy olyan látványosság tanulmányozására, mint ez, rendes körülmények között alig, vagy csak nagyon ritkán nyílik alkalma a tapasztalatokra vágyó szakembernek. Minden hangzatos frázis helyett itt is azzal végzem, hogy aki szereti mesteriségét és módjában áll, az előtt a jelszó:

— Gyerünk Leipzigba!

CURIOSUS

NE HANYAGOLJUK EL A TANONCOK ÜGYÉT

Oly sokszor hangzik el ez a felhívás, hogy már-már untatni látszik. Mégis, ha körültekintünk és keressük az eredményét ennek a gyakori felszólításnak, nagyon ritkán és elvéve találjuk meg. Ugy látjuk tehát, hogy kell, hogy szükséges ezt a felszólítást igen sűrűn hangsúlyozni.

Nem akarjuk feltételezni, hogy a szaktársak nincsenek tisztában a tanoncok nevelésének ügyével, illetve annak szakmai és szakszervezeti fontosságával. Még kevésbé hisszük, hogy rosszakarat vagy ehhez hasonló dolgok hátráltatnák a szaktársak részéről a tanoncképzés ügyének sikeres előmozdítását.

Korántsem. De az a nagyfokú közönyösség, mellyel e téren találkozunk, egyenesen döbbenetes. A szaktársak nagyrésze olybá veszi a tanoncok nevelésének, szakmai képzésének ügyét, mintha nem is a mi feladatunk és a mi érdekünk volna annak hathatós előmozdítása.

Hogy azután a fiuk hiányos szakképzettséggel fel szabadulva, selejtes munkaerőkké és ennek természetes folyományaként bérnyomó objektumokká, azonkívül puhányokká válnak, azzal vajjon ki törődik?

A Szakkör — hivatásából folyóan — a kezébe vette a tanoncképzés nehéz és körülményes gondjait. De minden buzgalma és jóakarata mellett is képtelen lesz ennek a nemes feladatának megfelelni, ha — nem is beszélve a főnökökről — a szaktársak ilyen nagyfokú közönyössége meggátolja munkája teljesítésében.

Külön tanonccsoportot alakítottunk, lehetővé tettük, hogy a tanulni vágyó fiúk a lehető legjutányosabb árban kapják meg a Grafikai Szemlét. Előadásokat, tanfolyamokat rendezünk számukra, szóval minden elképzelhető módon gondoskodtunk a tanoncok képzésének lehetőségéről.

Ezzel elvégeztük volna feladatunkat. A szaktársak részéről ellenben nem vártunk és nem várunk ma sem egyebet, minthogy a nyomdában igyekezzenek a tanulókat rábírni, hogy a Szakkör tanonccsoportjába tömörüljenek. Fel kell világosítani a fiukat, hogy mennyire saját érdekük a tanulás lehetőségéből kiadni részüket.

És nem történik semmi. A szaktársak nem törődnek az ügyvel és a tanoncok nem igen tülekednek a tudás megszerzéséért.

Ez azonban az éremnek csupán egyik oldala. Tapasztalunk — sajnos — mást is. Előfordult, hogy egyik-másik házipénztáros egyenesen visszautasította a tanoncoknak az illeték elfogadását, lehetetlenné téve ezzel, hogy a tanulók hozzáférhessenek a Grafikai Szemléhez és ingyenes szakelőadásokhoz. Ez pedig már nem is közönyösség. Ez már valamivel több.

Hát ha azt látjuk, hogy a fiúk egyes szaktársak részéről serkentés helyett egyenesen elutasításban részesülnek, akkor hogyan reméljük, hogy a mi buzgalomunk és fáradozásunk eredményes lesz?

Az összes budapesti tanulók közül mindössze 30–40 ténylegesen fizető tagja van a Szakkör tanoncgárdájának. Van még egynéhány papiros-tag, azután olyan,

aki — szeretne tag lenni, de a házipénztáros meggátolja őt abban.

Vannak nagy nyomdák, ahol csupán 4–5 tanonc tartozik a szakköri csoporthoz. Nem is beszélve a kis és közepes nyomdákról.

De legyen már egyszer vége ennek a helytelen és később káros állapotnak! Nézzünk egyszer szíjjel a nyomdában a tanulók között. Érdeklődjenek a szaktársak, hogy melyik tanonc tartozik a Szakkörhöz. És ha tapasztalják, hogy e téren sok a tennivaló, szólítsák fel a fiukat a Szakkör csoportjába való beiratkozásra. Magyarázzák meg nekik, hogy miért van erre szükségük és milyen előnnyel jár ez jövőbeni boldogulásukat illetően.

A bizalmiférfiakkhoz fordulunk főképpen. Ők tudják ezt — ilyenmű gyakorlatuk révén — a legjobban elintézni. A házipénztárosokat pedig kérjük, hogy ne utasítsák vissza a fiuk járulékát, hanem ellenkezőleg, törekedjenek minél több tanoncot e csoportba beírni.

Gondoljunk szakmánk fejlesztésére, a jövő nemzedék elkövetkező nagy szerepére és a magunk jól felfogott érdekére és öleljük szeretettel keblünkre Gutenberg ifjú tanítványait.

Oktassuk, neveljük és ne hanyagoljuk el a tanonccokat!

P—k

NYOMTATÁSTECHNIKAI FELJEGYZÉSEK

Kő- és könyvnyomdai uton előállított dombornyomás-utánzás. A „Schweizer Graphischer Central-Anzeiger” legutóbbi számában arról ír, hogy a Hermann Grüttner cég Bonnban festékekkel és bronzal és keményítőporral előállított dombornyomatokat készít porzási eljárás útján, amely különösen akcidensnyomtatványoknál sikeresen alkalmazható. Az eljárás abból áll, hogy a betűket, amelyeket reliefszerűen akarunk megjelentetni, nyomás után egy a cég által preparált keményítőporral hintik be, amikor aztán a behintett nyomtatványokon levő por forrásban levő víz gőze által folyékonyá tétetik, az így folyékonyá tett por 1 perc alatt szárad s a betűk vagy körzet ott emelkedett képét mutatja, amely domborulat állítólag tetszés szerint fokozható. Ha figyelembe vesszük, hogy ez az eljárás a rendes nyomás idejének kétszeresét igényli s hogy a nyomda bármily anyaga felhasználható, megállapítható, hogy egy figyelemre érdemes újítással állunk szemben, annál is inkább, mert forrásunk szerint az így előállított dombornyomásutánzatok nagyon tetszetősek.

Egy új festékszárítóanyag. A nyomtatási technika egyik kétségtelenül legsúlyosabb pontja a festékek nehéz száradása. Súlyosítja ezt még gyakran a különböző, néha nagyon silány papír összetétele, mégis a nyomóval s a festékekkel szemben táplált elemi követelmény, hogy a nyomtatvány rövid idő alatt készüljön el, a festék pedig gyorsan száradjon. Sajnos, nagy a száma az olyan papiroknak, amelyek a festékek nehezen kötődnek, bár valamennyire beszívódnak ugyan, látszólag száradnak is, végeredményben azonban a papírról letörölhetők. Vannak továbbá papirok, amelyeken a festék állva marad, nehezen szárad, ragadós és foltos képet ad. Természetes ezek alapján, hogy a papír összetételét figyelembe véve, a festékek úgy keverendők, hogy azok a papírral jól kötődjenek s a fentebb vázolt hibák ne adódjanak. S hogy a fenti hibák gyakran előfordulnak, annak abban van a magyarázata, hogy a forgalomba hozott szárító-

anyagok egy részének csak korlátolt a hatása, mások pedig a festéket erősen elgyantásítják, mi által a festék ragadós volta még inkább fokoztatik. Mindennapi eset, hogy a festék nem szárad és napokig kell a nyomtatványt feküdni hagyni, hogy némileg száraznak lássék, de ha ez mégsem történik meg, a nyomtatványt talkumozni vagyunk kénytelenek, miáltal ugyan lát-szólag elérjük a festék megkeményedését, ez azonban nem a szükséges természetes száradási folyamat, mindazonáltal lehetőségessé teszi a továbbmunkálkodást, bár a nyomtatvány külseje kielégítőnek éppen-séggel nem mondható. Ujabban egy szárítóanyagot hoztak forgalomba, amelynek hatása — mint a „Freie Künste — írja — kiváló, úgy hogy a festék minden papírral egyesül, jól szárad, legyen bár könnyvnyom-dai, litográfiai vagy fénynyomdai festékről szó. E szert „Betromit“-nak nevezik s a hamburgi H. Schnuhr vegyi laboratóriuma állítja elő. E szerről hivatkozott forrásunk a legnagyobb elragadtatás hangján ír. E szárító-an-yag alkalmazásával módunkban áll — 1—4°/_o hozzá-adásával — körülbelül két óra lefolyása alatt teljesen száraz nyomtatványokat szállíthatni. Előnye még e szernek, hogy a formát tisztán tartja, a festék színét nem befolyásolja, nem szárad a hengerre, a festék-dobozban sem szárítja a festéket és bőrösödést sem okoz, úgy hogy a festék az utolsó cseppig felhasználható. Mindezekon kívül pedig még rendkívül szopora, úgy hogy az, aki a hivatkozott közleményt írta, 14 gyorsajtónál egy hét alatt körülbelül $\frac{3}{4}$ kilogrammot használt fel.

G.—Sch.

A papir elektromosság-tartalma. A gyakorlati életben gyakran tapasztalt, az akadálytalan munkálkodást hátráltató jelenség a papírban észlelt elektromosság, amely az egyes papírcsomók „magnetikus“ összetartását idézi elő, úgy hogy az akadálytalan berakás megnehezítettik. Ennek okát egy német papírszaklap a papir tulságos száraz voltával magyarázza. Forrásunk szerint ugyanis, ha a papir előállításánál a papírgépen tulságosan szárazan dolgoznak, vagyis a simítóhengerek túlhevítettek, hetek mulhatnak el, míg az ezáltal előállott elektromosság a papírból távozik.

MŰVÉSZET KÖRÉBŐL

Angol rézkarcok. A szépművészeti muzeum grafikai osztályában jelenleg angol mesterek rézkarcai láthatók. Az angolok a rézkarcolás művészetét nagy szeretettel üzik, egész sereg angol művész cserélte fel egész életére ecsetjét karcoló tüvel és így joggal érdekel bennünket a szépművészeti muzeum grafikai kiállításorozatának ez a része.

Mielőtt a kiállítást ismertetnők, néhány szóval megmagyarázzuk a rézkarcolás technikai részét. Rézlemeze olvasztott szurkot vagy gyantát öntünk olyformán, hogy vékony rétegekben bedfede a réz egész felületét. A megszáradt rétegre vékony tüvel rákarcoljuk az ábrázolandó tárgy rajzát, azután marósavba helyezzük a rézlemezt. A rétegek az a része, melyet a tű érintett, szabaddá vált és ezt a szabad felületet a sav kimarja, míg az a rész, melyet nem érintett a karcolótű, az változatlan, mert megvédi a réteg. A savból kiemelt rézlemeze az a réteget, ha letisztítjuk, a felületen ott a tű által bekarcolt és a sav által mélyre mart rajz. A lemezt bedörzsöljük festékekkel, gyengéden letöröljük organtinnal a lemezt és csupán a kimart mélyedésben, szóval a rajz területén marad festék. Papírlapot préselünk erősen a rézlapra, ahonnan papírra nyomódik a festékes rész, azaz a rajz.

Ha közvetlenül a rézlemeze vessük a rajzot és ki-kerüljük a maratást, akkor hideg tüvel készült réz-

karcot kapunk, melynek vonalhálózata sokkal merev-vebb, szálkásabb, mint a maratással készült lágy vonalu rézkarc. Ha tónusokkal, árnyékolással akarjuk mélyíteni a rézkarcot, akkor különböző reszelőszerszámokkal és vegyi komplikálásokkal: aquatinta, mezzotinto, vernis-mous az így előállított rézkarc neve.

A rézkarcot nyomással vagy kézi festéssel színezni is szokták (leginkább a franciák).

E néhány magyarázó sor után rátérhetünk a szépművészeti muzeum most kiállított kollekciójára.

Két mester uralja a gyűjteményt, Cameron és Bone. Az előbbi több mint hatvan, az utóbbi majdnem ötven lappal szerepel. Ha megjegyzem, hogy a kiállítás anyaga mindössze százhatvan darabból áll, akkor érthető az a feltevés, hogy a többiek csak statisztálnak e két főszereplő mellett.

Cameron ügyesebb mint Bone, de Bone tartalma-sabb és frissebb. Cameron a francia Meryon tanítványa, annak felfogását tükrözteti vissza még most is munkáiban és annak technikáját fejlesztette tovább. Öreg városok festői részleteit, sötét sikátorokat, összezsufolt, düledező házeit, ódon templomait ábrázolja a legnagyobb szeretettel. Csend! Ezt a szót írnám mind-egyik lapja alá. Hogyha mozgó, nyüzsgő tömeget ábrázol, akkor is úgy érzi a szemlélő, mintha egy homályos ablakon, sötét kapun keresztül nézné az egészet. Ebben a rézkarc vastag csomókban összefutó vonalainak is nagy része van, de elsősorban a művész által kiválasztott tárgyaknak köszönhető ez a dohos hangulat. Cameron összefoglalja a részeket, néhány nagyobb lendületű vonallal körülhatárolja a kép-részeket, ami a vonalon bévül van, azt egy erőteljes világító vagy elmosó fedőfolttal értékeli. Kézügyes-sége, gyakorlata elsőrangú. Komoly, ünnepi, de nincs egy gondolata, melyet előtte mások meg ne penditettek volna. Bone technikailag távolról sem oly kész, befejezett, részletekkel bibelődik, de több benne az őszinteség, mint nagyhirű, tekintélyes kollégájában. Nem intézi el oly fölényesen a természetet, nem elégszik meg azokkal a formulákkal, melyek Cameron minden rézkarcában megismétlődnek.

Mac Laughlan még tovább megy. Olaszországi tájképein egészen arabeszkyszerűen, apró motívumokból építi fel rézkarcait, Elma völgyének olajfáit oly szeretettel ábrázolja, hogy inkább kertésznek vélné a szemlélő mint rézkarcoló mesternek. Pedig az a javából. Ott a Grimsel című lapja (116 sz.), mely patétikus komorsága, hatalmas lendületű munka.

Penell nagy előszeretettel igyekszik a gyárak, pályau-dvarok poézisét visszaadni.

Webster rézkarcai a kiállítás legértékesebb darabjai. Tudása kitűnő; technikája kiegyenlített, biztos szemmel, biztos kézzel adja vissza a látott dolgokat és nem pózol.

Lumsden rézkarcaiban rendkívül szellemes felfogás nyilatkozik meg. Mintha nem is rézlapra, hanem sima tükrön siklott volna végig a karcolótűje.

Brangwynt már nagyon régen nem szeretem. Sok a hazugság, az erőltettség minden munkájában.

Ezzel nagyjában befejeztem a most kiállított gyűjtemény ismertetését. Csak nagyjában, mert ha mind-egyik művész felfogását, művészetének tendenciáit, kifejlődésének útját ki akarnám fejteni, akkor hosszú tanulmányra dagadna ez az ismertetés. Ez pedig nem célom. Nem pedig azért, mert szekérderéknyi írás sem jelent annyit, mint a kiállított lapok között egy félórai séta. Tulságosan önhitt lennék, ha azt állitanám vagy hinném, hogy a közvetlen szemléletet csak távolról is pótolja ez az írás vagy bármily írás. Csak az érdeklődést akarom felkelteni, egy megtisztult emberi érkifejtés eredményeinek szeretetét.

Semmi mást.

Tehát tessék kimenni a muzeumba és megnézni a kiállítást. Belépődij nincs.

BALINT ALADÁR

Lapunk jelen számának rövid közleményei a következők: Szakoktatási hírek. Szaktanfolyamunk évről évre kiállítása. Nyomtatványkiállítás Debrecenben. Kaposvári helycsoportunk. Nyomtatványkiállításaink vidéken. — *Helycsoportjaink életéből.* Agitálógyűlés Kolozsvárott. Körünk nyiregyházi helycsoportja. Körünk turócszentmártoni helycsoportja. — *Körünk új pályázata.* — *Rövid feljegyzések.* Egy érdekes nyomdász kiállítás. Kitüntetés. Ulazási ösztöndíjak a leipzig-i kiállításra. Ösztöndíjak és díszermek. A magyar írók művei a leipzig-i nemzetközi grafikai világkiállításán. Németország szellemi produkciója 1912—1913. Vállalati hírek. Mennyi sajtóterméket szállítottak az európai államokban postán? Védekezés az ólom-mérgezés ellen. A „Brücke” — megszűnt. Nemzetközi mélynyomás-szindikátus. Felbert. Mélynyomó rotációsok száma. — *Technikai újítások.* Egy magyartálmányu fejnyomó gyorsajtó bemutatása. Újabb képtávirási mód. — *Hivatalos közlemények.* Szakoktató működésünk segélyezése a V. Ny. O. Sz. által. Tagsági forgalom 1914 március hóban. Leipzig. — *Mellékleteinkről.* Mellékleteink bírálata.

SZAKOKTATÁSI HIREK

Körünk továbbképző szaktanfolyamainak évről évre kiállítását május hó 3-án rendeztük a szakegyesület nagytermében, amely erre az alkalomra szűknek bizonyult. E kiállításon közszemlére állítottuk ki a fővárosi szaktanfolyam hallgatóinak munkáin kívül a temesvári helycsoport által rendezett vázlatkészítési tanfolyamon készült vázlatokat is. A kiállított munkák száma 996 volt, ebből 698 fővárosi, 298 pedig temesvári munka volt. A kiállított vázlatokon kívül még körülbelül ezer vázlat készült mindkét tanfolyamon, ezek azonban részben nem voltak alkalmasak kiállításra, részben pedig befejezetlen vagy nyers ceruzavázlatok voltak. A betűvetési gyakorlatokból mintegy 1200 lapot láthattunk a kiállításon, amelynek az elrendezése is áttekinthető volt s a tanfolyamok menetét is kelőképpen érvényre juttatta. A kiállítást 9 órakor nyitottuk meg és déli 1 órakor zártuk be s ez idő alatt körülbelül 350—400 szaktárs tekintette meg a tanulságos és Körünk szaktanfolyamainak eredményes működését igazoló kiállítást. Megszemlélte a kiállítást Vig Albert, udvari tanácsos, iparoktatási főigazgató ur is, aki a kereskedelemügyi minisztérium megbízásából felügyeletet gyakorol a tanfolyamok felett és az eredményről a legmelegebb elismerő szavakkal nyilatkozott s további jóindulatu támogatásáról biztosította Körünket. Hasonló elismerő nyilatkozatot tett Elek Emil nyomdaigazgató ur is, aki a Budapesti Grafikai és Rokoniparosok Főnökegyesülete megbízásából jelent meg a kiállításon.

Nyomtatványkiállítás Debrecenben. Körünk debreceni csoportja május hó 1-én tartotta meg tanfolyamzáró kiállítását. E kiállítás úgy a kiállított anyagok, mint a látogatók nagy számát tekintve, a legsikerültebbnek mondható. A február, március, április hónapokon át tartott tanfolyam eredményét óhajtottuk e kiállítás bemutatni s egyszersmind propagandát csinálni a tanfolyam következő ciklusa részére, amelyen, ha a szaktársaktól nagyobb felkarolásban részesül, a mainál is magasabb értékű munkákat mutathatnánk be a tanfolyam végén. Mindenesetre elértük célunkat, mert a kiállítás anyaga tényleg agitált a tanfolyam érdekében. A helybeli nyomdák, sőt fővárosi és vidéki nyomdák termékei egészítették ki a kiállítást. A kiállítást nagyszámu vendégsereg jelenlétében nyitotta meg Sztankay F. Béla igazgató úr, majd pedig Wanko Vilmos központi kiküldött ismertette a fővárosi szaktanfolyamon egész jól bevált tanítási rendszert s örömeinek adott kifejezést, hogy a debreceni tanfolyam tanrendszere is teljesen megfelel ennek. Ezek után a tanfolyam munkáira teszi meg megjegyzéseit; konstatálja, hogy az eredmény teljesen kielégítő, sok munkán ugyan bizonyos tulhajtások tapasztalhatók, ennek orvosságát abban látja, hogy a hallgatókat a jövőben erősebben fegyelmesszék s lehetőleg csak betűöntődei anyagból való tervezésre szorítsák, mert a tanfolyamnak gyakorlati értékét ezzel nagyban emelhetik. A jelenlévő szaktársakat a jövő tanfolyam buzgó látogatására buzdítja s figyelmezteti őket, hogy az előadások kitarló látogatásával tartoznak a fémipari szakiskola érdemes igazgatójának: Sztankay úrnak és oktató tanáruknak: Thorockyay úrnak, akik páratlan szeretettel viseltetnek szaktársaink szakmabeli kiképzésének fejlesztése iránt. Egyben igéri, hogy a jövő tanfolyamok céljaira a központi tanfolyamnál használt betűsorozatokról és vignettalevonatokról megfelelő mennyiséget szívesen átengedni, mert ezzel a tanfolyam eredményét biztosabbá teszi. Ezután Thorockyay tanár úr reflektált Wanko szaktárs szavaira s örömmel vette tudomásul, hogy a központ is hajlandó támogatni a jövő tanfolyamokat. E helyen is köszönetet kell végül mondanunk a helyi szervezőbizottságnak, hogy a kiállítás sikere érdekében oly hatalmasan agitált s a szaktársakat testületileg való megjelenésre bírta. A három napig tartó kiállítást az érdek-

lődő közönség is felkereste, sőt az iparkamara és a testületek részéről is voltak látogatók.

Várakozó Gábor
Kaposvári helycsoportunk a városháza nagytermében tanulságos és a nagyközönséget is közelről érintő nyomtatványkiállítást rendezett. A kiállítás anyagát képező nyomdatermékeket a központ bocsátotta a helycsoport rendelkezésére. A kiállítást délelőtt 10 órakor Kovács Soma városi tanácsos, polgármester-helyettes nyitotta meg, ki az iparhalóság nevében is melegen üdvözölte a kiállítás rendezőit. Kiemelte, hogy a kiállítás rendezése nemes intenciókból fakadt. A laikus nagyközönségnek ezzel a kiállítással alkalom nyújtott arra, hogy a nyomdatechnika hatalmas, nagy területeken mozgó térhódításainak kész produktumaival szemléltető módon megismerkedhessék és gyönyörködhessek. Utána Lammer Árpád szaktárs, központi kiküldött tartotta meg felolvasását, amelyben kellemes és könnyen érthető, népszerű modorban ismertette a nyomdatechnika múltját, jelenét és jövőjét. Gutenberg Jánostól — a nyomdászat feltalálójától — napjainkig érdekes párhuzamot vont. A keletkező, a letűnt és jelenleg divó irányokról, a magyar stílus keletkezéséről, elerőtlenedéséről, pusztulásáról; új diszító irányok (stílus) térhódításairól hosszasan emlekezett meg. A nyomdatechnika fejlődése, korszakalkotó találmányok, a szaktudás fejlesztése, tanfolyamok létesítése és általában a nyomdászok tudásának mai napság szerinti nívója, mind-mind hozzájárult ahhoz, hogy a nyomdaipar jelenleg elítjett képezze az ipari foglalkozásoknak. Végezetül a kiállítás megtekintésére hivta fel a jelenlévő közönséget. A nagy tetszéssel fogadott felolvasás után a jelenlévő közönség a kiállítás megtekintését, tanulmányozását kezdte meg, amelyről a legnagyobb elismerés hangján szólt mindenki. A kiállítás anyaga elsőrendű, nívós, modern munkákból áll és a legújabb elfogadott szedésirány elvén készített. Minden egyes példány alapos bírálaton ment keresztül, mielőtt a kiállítás anyagába beosztott volna. Különösen sok példánnyal volt képviselve a budapesti nyomdászok szaktanfolyamának hallgatósága, amelyek között a legtöbb nyomdatermék izléses, hajszálgy precíz és abszolút becsü nyomtatvány volt. Általában az az impresszió a kiállítástól, hogy valóban művészi munkát látunk és valóban művészi élvezetben volt részük mindazoknak, akik a nyomtatványkiállítást megsemmelítették.

Nyomtatványkiállításaink a vidéken. Pünkösdkor két városban is rendezünk nagyobb szabásu nyomtatványkiállítást. Az egyiket Sopronban, a másikat Szekszárdon rendezzük, mind a kettő nagy szabásúnak ígérkezik. Junius 14-én Szolnokon lesz kiállítás; junius 28-29-én pedig Nagybecskerekben, ahol ugyanakkor János-ünnepélyt is rendeznek. E kiállítások mind szakelődással is kapcsolatosak s előadoul Szekszárdra Busay Balázs, Sopronba, Szolnokra és Nagybecskerekre Wanko Vilmost küldte ki a választmány.

HELYCSOPORTOK ÉLETÉBŐL

Agitálógyűlés Kolozsvárott. Május 10-én, este 6 órakor zajlott le az általános nyomdászgyűlés, melyet a szakköri agitáció érdekében Kolozsvár szervezőbizottsága rendezett. A Munkás-Otthon kistermét zsufolásig megtöltötték az odagyűlt hallgatók s Gábrriel Károly elnöki megnyitója után Wanko Vilmos központi kiküldött emelkedett szólásra, ki beszéde elején kijelentette küldetése célját, majd fejtegette a Szakkör céljait, rámutatott a Szakegyesülettel való fúzió hasznosságára és kérte az egybegyűlteket, hogy minél többen lépjenek a Szakkör kebelébe, hogy a két egyesület társulását mi se akadályozza. Arra buzdítja a hallgatóságot, hogy őszkor a tanfolyamot nyissák meg újból s a központi vezetőség mindent el fog követni tanfolyamunk támogatása érdekében. Utána Terhes Gyula, Szóts János, Lengyel Sándor és Cza'la J. Lajos szólaltak fel s mindnyájan azt hangoztatták, hogy a Szakkör nemes célt szolgál, a fúzióra a nagyobb eredmények elérése érdekében okvetlen szükség van, a tanfolyamot őszkor megnyitjuk s a Körnek tagokat gyűjtünk. *Lengyel Sándor.*

Körünk nyiregyházi helycsoportja — amint azt egyik korábbi számunkban jeleztük — szaktanfolyamot óhajt szervezni. Az előkészítő munkálatok megbeszélése végett április hó 20-án rendkívüli taggyűlést hívott egybe a csoport vezetősége, amelyen mint központi kiküldött Wanko Vilmos szaktárs is megjelent, aki az ülés megnyitása után a központ üdvözlétel tolmácsolta és örömeinek adott kifejezést, hogy a vezetőség komolyan fogta fel hivatását s a csoport tagjainak szakmabeli továbbképzését tanfolyam szervezésével kívánja előmozdítani. Ezután Schmidt szaktárs informálta a kiküldöttet a tanfolyam szervezését illető terveiről s igéri, hogy a jövőben mindenesetre bevállja azt a régi ígérteit, miszerint a tanfolyam előadásait vezetni fogja. A központi kiküldött tömören előadja a szaktársak oktatásának intézése közben szerzett tapasztalatait s ajánlja a helycsoport tagjainak, hogy a tanfolyam elő-

készítéséhez azonnal fogjanak hozzá. Legsürgösebbnek tartja azt, hogy a vezetőség illetékes helyeken puhatóldozon, vajjon remélhetnek-e anyagi támogatást. Reméli, hogy a város, iparkamara, esetleg a főnökök sem fognak elzárkózni az elől, hogy a tanfolyam céljaira kisebb összeget adományozzanak. Az ez ügyben teendő lépésekről részletes felvilágosítást és utasítást ad. A tanfolyam tantervét illetően ajánlja, hogy igyekezzenek egy rajztanárt megnyerni a célnak, aki az elemi rajzolás 40—50 órán át tanítaná, aminek befejezése után a vázlatkészítés következne. A bevezető 3—4 előadásnak vezetésére szívesen vállalkozik, mindenkor szívesen vállalja a csoport pályázatainak elbírálását, amit a gyűlés köszönettel vesz tudomásul. Ezután a távozás folytán megüresedett jegyzői tisztségre Fazekas János szaktársat választották meg, aki azt elvállalja. Ülés vége.

Fazekas János

Körünk turócszentmártoni helyicsoportja április 26-án tartotta meg ez évi rendes taggyűlését, melyen Bertán Ede szaktárs elnökölt. A pénztáros évi jelentését, mely szerint a csoportnak 35:41 korona tiszta vagyona van, tudomásul vették. Ezután elnöklő hosszabb beszédben ismertette a csoport működését és tisztársai nevében is megköszönte a szaktársak bizalmát. Kopasz József indítványára a taggyűlés az egész tisztikárnak elismerését fejezte ki s jegyzőkönyvi köszönetet mondott a csoport célirányos vezetéséért. Ezután a választás ejtetett meg, amelynek eredményeként elnök lett: Bertán Ede, pénztáros: Purzó József, jegyző: Bellák József, ellenőr: Purzó Gedeon. Elnök indítványára kimondja a taggyűlés, hogy a nyár folyamán is havonként rendeznek szakelőadásokat. Ülés vége.

Bellák József

KÖRÜNK ÚJ PÁLYÁZATA

A Szakkör központi választmányának megbízásából a szakbizottság pályázatot hirdet a *Grafikai Szemle* levélfejének szedésére és nyomtatására, mely pályázaton a Kör minden tagja résztvehet. A pályázat feltételei: 1. A szöveg a következő:

GRAFIKAI SZEMLE

(GRAPHISCHE REVUE)

Havi folyóirat az összes grafikai iparágak számára. A Magyarországi Könyvnyomdászok és Rokonszakmabeliek Szakköre hivatalos közlönye. XXV. évfolyam. Megjelenik 3500 példányban. Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Monatfachzeitschrift für sämtliche graphische Zweige. Offizielles Organ des Fachklubs der Ungarländischen Buchdrucker und verwandten Berufe. XXV. Jahrgang. Erscheint in 3500 Exemplaren. Redaktion und Administration:

Budapest, VIII, Conti-utca 4. szám. Világosság könyvnyomda rt.

A levélfej szövegén lényeges változtatást nem szabad eszközölni, ellenkező esetben a pályamunkát feltétlenül kizárjuk a pályázatból. — 2. A levélfej lehetőleg teljesen betűöntődei anyagból tervezendő, azonban rajzzal kombinált pályamunkákkal is lehet pályázni, ebben az esetben a rajznak tökéletes és reprodukálásra alkalmas kivitelűnek kell lenni. — 3. A levélfej lehet sarok-, a papír felső részét vagy a papír baloldalát egész szélességben, illetve magasságban betöltő levélfej. — 4. A tervezésnél figyelembe veendő, hogy a levélfejet, megfelelőleg kicsinyítve, levélboríték gyanánt is felhasználhassuk. — 5. A pályázaton teljes és tiszta kivitelű vázlatokkal is lehet pályázni, ebben az esetben az a betűfaj is megnevezendő, amelyből a tervezetet ki lehet szedni. — 6. A papír nagysága 23×29¹/₂ cm, de lehet valamivel kisebb is. A papír minősége: középvastagságú, fénytelen, bankpostapapír, lehet színes is. — 7. A levélfej legfeljebb két színben tervezendő, alapnyomás és domborítás kizárásával. — 8. A pályamunkák teljes nagysága papírra, pontos elhelyezéssel nyomtatandók. — 9. A pályamunkákat a szakbizottság bírálja el s a viszonylag legjobb pályamunkák szedését, illetve nyomtatását díjazza. Szedésbeli megoldásért I. díj: 35 K, II. díj: 25 K, III. díj: 15 K; nyomásért: I. díj: 25 K, II. díj: 15 K, III. díj: 10 K. E díjakon kívül a szakbizottságnak rendelkezésére áll még körülbelül 25 korona kisebb-nagyobb jutalomdíjak alakítására. — 10. A díjak odaítélésénél egyenrangú munkák esetén a tisztán betűöntődei anyagból szedett pályamunkák előnyben részesülnek a rajzzal kombinált tervezetek felett. — 11. A bíráltnál a vidéki pályamunkák külön

elbírálás alá esnek s az összes díjakból a vidéki pályamunkák mennyiségének és minőségének megfelelő számú díj vidéki munkáknak ítéltetik meg. — 12. A pályázat titkos, tehát minden munka jelígyével látandó el és két jelígyes levél mellékelendő: ezeknek egyike a tervező, másika viszont a nyomtató nevét kell hogy tartalmazza; a jelígyes levél borítékján „Szedés” vagy „Nyomás” szavakkal okvetlenül jelzendő, hogy az a tervező, illetve a nyomtató nevét zárja magában. — 13. Díjat csak az arra jogosult pályázónak adunk ki (szedésért — szedőnek, nyomásért — nyomónak); ismeretlen pályázónak a pályamunkájának esetleg odaitélt díj utólagos jelentkezésre nem adható ki. — 14. A pályamunkákat 1914 szeptember 30-ig kell a Grafikai Szemle szerkesztőségének (Budapest, VIII, Conti-utca 4.) beküldeni.

RÖVID FELJEGYZÉSEK

Egy érdemes nyomdász kitüntetése. Bár a munkásnak évtizedes munkájáért évtizedes barátságos vállveregetéssel vagy egyéb apró fityegőkkel való elismerése nem a mi társadalmi felfogásunkat fűdi, mégis indíttatva érezzük magunkat, hogy egy ilyen — legmagasabb helyről jövő — kitüntetésről megemlékezzünk. *Schweiger Mór* kollegánkat, a Franklin-Társulat főművezetőjét érte ez alkalomból királyi kitüntetés, a nyomdász szakfejlesztés körül kifejtett kiváló tevékenységeért. Elismerésül az aranyéremmel tüntettetett ki. Nem szükséges ismételtel kitérnünk *Schweiger Mór* kollegánk kiváló szaktudására, amellyel félszázadot meghaladólag több generációt nevelt. Tudja azt ugyanis nemcsak a mai nyomdászság, hanem a magyar irodalmi társadalom nagyrésze is. Csak azt kívánjuk ez alkalomból is megállapítani, hogy 50 esztendei lelkiismeretes munkásságát nem holmi kis aranykeresztekkel kell jutalmazni, hanem a jól kiérdemelt gondtalan pihenést kellene biztosítani — valamennyi öreg munkásnak. Hiszen ugysem sokáig élvezhetik a munkájuk — gyümölcsét. A magunk részéről szívesen sorakozunk azok mellé, akik ez alkalomból szívélyes meleg üdvözléssel adóznak.

Kitüntetés. A *Typographische Jahrbücher* tudvalevőleg évente jó nyomdai munkák díjazására pályázatot ír ki. Az 1913. évi pályázat eredményeként az egyik legnagyobb díjat, az ezüst díszplakettet *Spitz Adolf* szaktársunk, a Pesti Lloyd-Társulat nyomdájának mesterszedője nyerte el. A pályázatban részt vett összes munkák a „Pester Lloyd” nyomdájából valók.

Utazási ösztöndíjak a leipzig kiállításra. A Magyar Gyár-iparosok Országos Szövetsége ügyvivő igazgatósága májusi ülésén ítélte oda a kiállítási ösztöndíjalap terhére erre az évre kiírt ösztöndíjakat. Elhatározták, hogy tekintettel arra, hogy a lipcsei nemzetközi grafikai kiállítás tanulmányozására tulnagyszámban jelentkeztek igen érdemes aspiránsok, a kereskedelmi miniszter utólagos jóváhagyása reményében ezuttal kettő helyett három, egyenként háromszáz koronát kitevő ösztöndíjat folyosítanak és pedig egyet *Janovits Ferenc* könyvnyomdai művezető, a Magyar Nyomdászati szerkesztője, a másikat *Vidor Armin* könyvkötőmester, a harmadikat pedig *Farkas István*, a Wörner J. és Társa könyvnyomdai gépgyárának előmunkása részére. — Az Országos Iparegyesület ugyancsak a leipzig kiállításra való utazás céljára 50 korona segélyt adott *Lengyel Sándor* kolozsvári szaktársunknak.

Ösztöndíjak és díszermek. Az Országos Iparegyesület most megjelent évi jelentése szerint az egyesület kezelésében levő Czettel Gyula-féle ösztöndíj kamatait ezidén *Ulrich Rezső*, kemigráfiai fényképész a Klösz György és Fia cégnél, *Göndör Imre* betűszedő a székesfőváros házinyomdájában és *Lengyel Sándor* mesterszedő Kolozsvárott a Stief Jenő és Tsa cégnél, a Posner-alapítvány kamatait pedig *Batiszti József* könyvkötősegédnek adták ki. Az egyesület ezenkívül az elmúlt évben a grafikai iparágakban érdekelteknek a következő érmekeket adta ki: ezüstérmet kapott *Grolig József* könyvkötőmester Budapesten, továbbá *Niki József*, a Rigler József Ede rt. cég raktárnoka, *Wallner István*, a Rigler József Ede rt. cég üzletvezetője, *Unger János* könyvkötősegéd a Dávidházy Kálmán cégnél Debrecenben, *Tiede Károly* betűszedő a Pátria-nyomda rt. cégnél és *Márkus János* könyvkötősegéd, a Grafikai Intézet rt. cégnél.

A magyar írók művei a leipzig nemzetközi grafikai kiállításon szintén szerepelni fognak, mivel ugyanis az ottani rendezőbizottság felszólítására dr. Liebermanné (írói neve Roda-Roda) eddig a következő írók összes műveit küldötte ki: Lux Terka, Sebestyén Károlyné, Szikra, Tutsek Anna, Beniczkyne Bajza Lenke, Erdős Renée, Ritoók Emma, Szabóné Nogál Janka, Geötze Sarolta, Szederkényi Anna és Ozorainé Kálmán Margit. St.

Németország szellemi produkciója 1912—1913. A német könyvtermékek évről-évre szaporodnak. 1912-ben Németországban 30.153 mű jelent meg; ebben azon számtalan nyomtatványok, melyek mint egyesületi évi jelentések, emlékiratok, programok

stb. láttak napvilágot, s egyszersmind forgalomba sem hoztattak, beleszámítva nincsenek. Ezeknek a számát pontosan meg sem lehet jelölni. Ha meggondoljuk, hogy említett 30.153 mű mind-egyike szerényen mondva átlag 1000 példányban lett kinyomva, akkor 30 millió könyvet kapunk. A többlettermék a mult évhöz képest 1803 kiadás, tehát körülbelül 5 1/2% volt. A könyvkereskedelem és könyvnyomdászat örülhet ilyen ilyen dus aratásnak. De hogyan részesültek ezen áldásból a könyvkötőmesterek? — írja a „Könyvkötőmesterek Lapja”. — Ez irányban alighanem jogosult a könyvkötészett stuttgarti lapjának a panasza, amely méltán kérdezi, hogy a 30 millió könyvből, vajjon hány lett bekötve, hogy ezután folytassa: „Hány mű jelent meg csak némileg jó kötésben a piacon. A megjelent könyvek borzasztóan nagy száma inkább igazoltatást válthat ki. Vele együtt apad a kötésnek értéke és az ára. Mert a bekötés, amely a könyvnek „utolsó kerete”, számos kiadóra nézve nem egyéb a szükséges rossz, a könyvön takarékoskodni akarnak, s ha az előírnyatban csak 7 fillér marad, akkor bekötést akarnak. S ha a német könyvkötő nem vállalja a munkát, megcsinálja az — angol. Némely nagy német kiadó cég, csak Angolországban kötetli be könyveit, mivel ottan a bekötés 3 fillérrel olcsóbb. Természetes, hogy ezek után ilyen kiadó cégek az ilyen „potomáron” kapott bekötést felszámítani nem igen tudják, s így magtól értetődik, hogy a szortiment könyvkötészett mindezt nagyon megsínyli, annál inkább, mivel gyakran a nagy könyvkötészek, egymással konkurálva, lenyomják az árakat.”

Vállalati hírek. A Pária irodalmi vállalat és nyomdai rt. május 16-án tartott közgyűlésén az alaptőkéét 375.000 K-ról 750.000 K-ra emelte fel, 1250 drb. 300 korona névértékű új részvény kibocsátása után. Az új részvények felét 500 K árfolyamon az Omge, a Gazdák biztosító szövetkezete, a Mezőgazdák szövetkezete, a Hangya és az Országos gazdaszövetség fogják átvenni, a másik felét pedig 400 K árfolyamon a régi részvényeseknek ajánlották fel. — Magyar Kurír rt. cég alatt 60.000 K alaptőkével (6000 darab 100 korona névértékű részvény) új vállalat alakult Budapesten (IV. kerület, Ferenciek-tere 7. szám) a „Magyar Kurír” nyomatos lap kiadására.

Mennyi sajtóterméket szállítottak az európai államokban postán? Erre a kérdésre felel meg a német postaigazgatóság 1912. évi statisztikája, viszonyítva az 1890. évvel, amelyben a következő adatokat találjuk: Németországban 818 millióról 2 milliárd 364 millióra emelkedett a sajtótermékek darabszáma; Olaszországban 123 millióról 481 és félmillióra; Franciaországban 480 millióról 857 millióra; Nagybritániában 161 millióról 199 millióra; Oroszországban visszaesés tapasztalható: 125 millióról lecsúszott 105.274.000-re, csökkenés 19.726.000. A statisztikában Ausztria és Magyarország együtt szerepel: 1890-ben 159 millió, 1912-ben 542 millió példány került postára; a szaporulat tehát huszonnégy év alatt 383 millió. St.

Védekezés az ólommérgezés ellen. Olaszországban a törvényes munkásvédelem ottani osztálya tanulmányokat végez az ólommérgezések ügyében. Genuában a bizottság munkáiban a város egy kiküldötte is részt vesz. Rómában egy orvost bízták meg a kérdés tanulmányozásával. Ugy a római, mint a genouai bizottság követeli, hogy az ólommérgezés ipari betegségek minősítessék s külön munkásvédelmi rendelkezéseket bocsássanak ki az ellene való védekezés céljából. A 18 éven aluliak minden olyan munkától, melyben ólommérgezésnek vannak kitéve, tiltásnak el, az ólommérgezés mint baleset kártalaníttassék. A genouai bizottság javasolja továbbá, hogy az ólomfestékek poralakban való behozatalát nehezsítsék meg.

A „Brücke” — megszűnt. Néhány évvel ezelőtt „Die Brücke” elnevezés alatt Münchenben a szellemi munka szervezésére — többek között egységes világformátum létesítésére — egyesület alakult, amely most anyagiak hiányában megszűnt. Az egyesület tagjai kimondották, hogy a „Brücke” törekvéseinek továbbvitelére új egyesületet alakítanak, amely jogi kötelezettség nélkül az eddigi egyesület adósságait ki fogja egyenlíteni.

Nemzetközi mélynyomás-szindikátus. A mélynyomás iránt érdeklődőkkel való közvetlen érintkezés megkönnyítése és egyszerűsítése céljából szindikátus alakult, melynek székhelye Berlinben van. Címe: Tiefdruck-Syndikat G. m. b. H. Berlin SW. 68. Ez a központi iroda érintkezik a kulturállamokból származó összes rendelőkkel, kivéve a latin államokat (Franciaország, Belgium, Spanyolország, Portugália, Olaszország, Dél-Amerika s az ehhez az államokhoz tartozó gyarmatok), ahonnan a rendeléseket a szindikátusnak Párisban székelő irodája veszi át. Mindennemű érdeklődések, melyek akár szabadalmi engedélyekre, vagy mélynyomtatási gépekre vonatkoznak, valamint bármilyen felvilágosítások csak a szindikátus berlini irodájához intézendők. A szindikátusnak a következő cégek tagjai: Internationale Tiefdruckgesellschaft m. b. H. Berlin, La Photogravure Rotative Paris, Merlens Tiefdruck G. m. b. H. Berlin, Rotogravur, Deutsche Tiefdruck G. m. b.

H. Berlin, Tiefdruck Gesellschaft m. b. H. Berlin, Elsässische Maschinenbau-Gesellschaft Mülhausen in Elsass, Etablissement Marioni Paris, Maschinenfabrik Augsburg-Nürnberg A.-Ges. Augsburg, Maschinenfabrik Johannisberg G. m. b. H. Geisenheim, Maschinenfabrik Kempewerk Nürnberg, Schnellpressenfabrik König & Bauer G. m. b. H. Würzburg Zell.

Mélynyomó rotációsok száma. A párisi La Photogravure Rotative kiadásában megjelent prospektus szerint 96 rotációs mélynyomó gép adatott el. Ezek közül 48 Németországban áll (Berlinben 21, Hamburgban 8, Leipzigben 6, Frankfurt és Mannheim 3—3, München és Posen 2—2, Duisburg, Essen és Freiburg 1—1), 12 az Egyesült-Államokban, 10 Oroszországban, 9 Franciaországban, Angliában 4, Spanyolországban 4, Ausztriában és Hollandiában 2—2, Belgiában, Olaszországban, Svédországban, Chileben és Magyarországon 1—1. A „Hamburger Fremdenblatt” 8, vagyis a legtöbb gépet foglalkoztatja, körülbelül annyit, mint fentebb nevezett utolsó 7 állam összesen.

Felbert Gyula, a theseszentali papirgyár magyarországi képviselőjének raktárai V. ker., Árpád-utca 10. szám alatt vannak. A cég raktáron tart rendkívül nagy választékú nyomó-, közepanyag famentes és amerikai illusztrációs műnyomó-papírokat, továbbá boríték-papírokat és kartonokat.

A TECHNKA FEJLŐDÉSE

Egy magyar találmányu fejnyomó gyorsajtó bemutatása. Hinterdorfer Ferenc, a Posner-gyár vonalozó osztályának vezetője és Róna József mérnök egy fejnyomó gyorsajtót szerkesztettek, amelyet folyó hó 26-án mutattak be a magyar szakvilágnak s amelyet lapunk egyik mult évi számában már ismertettünk. E találmánynak az az előnye, hogy a nyomásnak gyors és biztos beállítása mellett teljesítőképessége meghaladja a vonalozógépekét is s ezért a két gépnek egymásba kapcsolása lehetséges. További előnye a gépnek, hogy ennek birtokában, nem kell a fejnyomásra nagy gyorsajtókat lefoglalni; kis helyet foglal el, kezelése könnyű; kevés hajtóerőt igényel. A vonalozott iveknek a szükséges szövegbenyomással egy menetben való előállítására előny őrle fel, amiről a bemutatás alkalmával a jelenlevők meggyőződhetek. Ugyancsak Hinterdorfer Ferenc egy új rendszerű vonalozógépet is szerkesztett, mely most van készítés alatt. Az eddigi vonalozógépeknek főhibája, hogy a vonalak nem pontosan egyvonalban kezdődnek vagy szakadnak meg s azonkívül is az üresen maradó helyekre kézzel elhelyezendő sablonok alkalmazása időtrabló és drága munka. Mindezeket a nehézségeket az új rendszerű gép eltüntetette, minek ezenkívül az az előnye is megvan, hogy termelőképessége a karikás gépek kétszeresét, a tollas gépekénél pedig az ötszörösét haladja meg. A bemutatásra került fejnyomógépet a leipzigai grafikai kiállításra küldik ki a feltalálók.

Újabb képtávirási mód. Az 1909. évi drezdeni fényképészeti kiállítás legnagyobb szenzációja volt annak bemutatása, hogyan lehet fényképet távirati uton leadni. Ez a találmány azóta technikailag nagyon fejlődött. Most azt olvassuk, hogy Komáromi József kereskedelmi alkalmazott egy képtávirásra szolgáló eljárás szabadalmát. A szabadalmi leírás szerint a továbbítandó képről vagy tárgyról raszter közbeiktatásával fényképfelvételt csinálnak. A felvétel után nyert negatívot a raszter hálózatának megfelelő alapon nagyítják, vagy a negatívot készített diaposzítívét vetítik, miáltal az egyes mezőkben egymástól eltérő és így megkülönböztethető jeleket nyerünk, melyek a célszerűség kedvéért betűkkel jelölve szöveg gyanánt irhatók le és tetszés szerinti uton továbbíthatók. Az ennek alapján nyert szöveget oly írógép segítségével írják le, melynek betűit a raszter segítségével nyert Komáromi-féle jelek helyettesítik s így az eredeti kép jön létre. Az eljárás magában nagyon egyszerűnek látszik s minthogy a leírt módon továbbított képet nem volt alkalmunk látni, véleményét nem mondhatunk, hogy az írógép által leadott raszterpontokból összeállított kép mennyiben felel meg az eredetinek.

HIVATALOS KÖZLEMÉNYEK

Szakoktató működésünk segélyezése a V. Ny. O. Sz. által. Körünk elnöksége ez év elején a Vidéki Nyomtatulajdonosok Országos Szövetségéhez fordult azzal a kéréssel, hogy vidéki szakoktató működését anyagilag segélyezze. A Szövetség május 3-án megtartott évi közgyűlése foglalkozott a kéréssel s Láng József elnök indítványára az 1914. évre 100 koronát szavazott meg segély gyanánt. A segélyt körünk vezetősége köszönettel fogadja.

Pénztári kimutatás az 1914. évi március hóban. Bevételei: Át hozat a mult óról 2002/18 K. Tíz darab Hitelszövetkezeti részvény (a 10 K) 100 — K. Gutenberg-szoboralap 1336/80 K.

Ács Mihály-alap 523'16 K. Államsegély a szaktanfolyamra 500— K. Március 15-iki estély bevétele 307'20 K. Hitelszövetkezet osztaléka (1913) 5— K. Tanoncpéldányokból 16'90 K. Tagsági járulékokból befolyt: Magy. kir. Allami nyomda 18'80, A Nap-nyomda 32'80, Apostol 4'80, Athenaeum 73'60, Attila 3'80, Anglő-nyomda 3'40, Auer-nyomda 5'20, Bagó-nyomda 3'20, Baptisták 1'60, Barcza-nyomda 1'60, Bichler-nyomda 3'20, Bíró és Schwarcz-nyomda 8'20, Breier 2'20, Breitner 2'40, Brózsa Ottó 1'60, Budapesti Hírlap 21'60, Budapesti lapvállalat 4—, Betűöntőde 8—, B. H. É. V. 1'60, Buschmann F. utóda 11'20, Bokor 2'80, Concordia 2'40, Egyetemi 4'40, Egyleti tisztségviselők 13'60, Elek-nyomda 3'20, Élet-nyomda 20'80, Engel S. Zsigmond 3'20, Európa 4'80, Egyesült nyomda 4'80, Fejér és Glatter 2'20, Fővárosi 1'60, Franklin-nyomda 98'60, Franklin-fiók 8'80, Fráter és Társa 4—, Fischer és Mika 1'60, Galitzenstein-nyomda 8'60, Garai nyomda és Globus és Magyarország 24'60, Grafikai intézet 3'60, Grünhut és Steiner-nyomda 1'80, Goldfaden 2'40, Hamburger és Birkholz és fiókja 10'80, Hazai hírlapkiadó 12—, Hedvig Sándor 3'40, Hentschel 2'40, Heisler és Közöl 4—, Heller K. és Tsa 2'40, Hornyánszky 28'60, Hungária 13'40, Hunnia 4'80, Herkules 2'40, Hell I. Ede 2'40, Jakab 1'60, Jókai 4'80, Kánitz 4—, Károlyi György 4—, Karczag-nyomda 1'60, Kereskedelmi nyomda 3—, Kellner A. 1'60, Kellner E. 19'60, Kertész-nyomda 1'60, Korvin Testvérek-nyomda 19—, Közigazgatási Közlöny 1'20, Központi nyomda 1'60, Községi könyvnyomda részvénytársaság 7'40, Klein Sándor 1'60, Kápolnai-nyomda 2'40, Kunossy-nyomda 4'20, Légrády-nyomda 27'80, Lengyel Lipót-nyomda 6'40, Löbl D. és Fia 9'60, Löbl Mór-nyomda 1'80, Magyar fénynyomda 3—, Magyar könyvnyomda részvénytársaság 11'80, Markovits és Garai 2'80, Márkus Samu-nyomda 8'80, May-nyomda 5—, Minerva-nyomda —80, Meteor 1'60, Merkantil 3'20, Muskát Béla 3'60, Muskát M. 1'20, Mezei és Fehér 1'20, Nágel 1'80, Neuwald utóda 6'60, Nyugat 2'60, Otthon 5—, Pallas 53'40, Pannónia 1'60, Pápai Ernő 10'40, Pátria 19—, Pester Lloyd 7'20, Pesti könyvnyomda részvénytársaság 34'60, Phöbus-nyomda 1'80, Poporul Roman-nyomda 3'20, Pollák és Leopold 1'60, Posner K. L. és Fia-nyomda 14'40, Radó Izor-nyomda 8'40, Rigler J. Ede 8'60, Roth József 2'60, Róvó Aladár 6—, Rózsa K. és neje 3'20, Rusznák és Türk-nyomda 1'60, Rózsa Jenő 2'40, Schmelz és Zoltán 1'40, Stephaneum-nyomda 31'60, Székesfővárosi házinyomda 38'20, Schmiédl Sándor 1'80, Schmiédl és Manheim 2'40, Springer 2'40, Studió (Czeittel és Deutsch) 1—, Schulz-nyomda 3'20, Szűsz-nyomda 1'60, Thália-nyomda 23'20, Tolnai-nyomda 31'40, Turul-nyomda —80, Universum 2'40, Unio-nyomda 3—, Uránia 5'40, Várnai-nyomda 4—, Világosság 70—, Viola és Geist 3'40, Weisz L. F. 1'60, Weisz Adolf 1—, Weisz Márton-nyomda 4—, Wendt Testvérek 1'20, Wodianer Fülöp és Fia 44'60 K. Egyesektől 37— K. — Vidékről: Székesfehérvár 11—, Marosvásárhely 7—, Kecskemét 15'60, Trencsén 17—, Moson 2—, Győr 20'40, Szolnok 11'20, Pápa 3'40, Liptószentmiklós 6'40, Hódmezővásárhely 2—, Kaposvár 13'80, Arad 27'60, Szekszárd 7'60, Turócszentmárton 8'40, Nagybecskerek 18'80, Pécs 15'20, Kispest 2'20, Zilah 4'80, Halas 4'80, Szamosújvár 5'60, Mezőtúr 4—, Sopron 24'60, Karánsebes 5'60, Gyergyószentmiklós 2'80, Kolozsvár 63'60, Mohács 6—, Szeged 12'60, Pancsova 13—, Szombathely 16'40, Gyulafehérvár 4'20, Gyöngyös 4—, Nagyvárad 36—, Szabadka 17'60, Nyiregyháza 7'20, Selmecbánya 25'20, Zsombolya 4'80, Békéscsaba 9—, Nyitra 4'20, Kézthely 6—, Debrecen 43'40, Erzsébetfalva 2'20, Kassa 13'20, Sárospatak 3'20, Temesvár 29'40, Igló 6'40 K. Összesen 1770'80 K. Főösszeg: 6562'04 K. — *Kiadás:* Törlesztés a nyomdászamlára 1300— K. Szerkesztő márciusi fizetése és portója 161'44 K. Március 15-iki háziestélyre 440'48 K. Február havi Szemle expedíciója 78'87 K. Külföldi szakkalpokra 77'56 K. Mellékletekre 35— K. Leipzigi kiállítás harmadik részlete 71'74 K. Szaktanfolyamra 157'22 K. Szavazólapok és borítékok 35— K. Adminisztráció és portókiadás helyben és vidéken 13'09 K. Összesen 2370'40 K. — *Készpénz a hó végén 2231'68 K. Tíz drb Hitelszövetkezeti részjegy (á 10 K) 100— K. Gutenberg-szoboralap 1336'80 K. Ács Mihály-alap 523'16 K. Összesen 6562'04 K.*

Tagsági forgalom 1914. évi március hóban. Beléptek a Körbe: Eisler Márk, Kovács Benő (A Nap), Hukál Antal, Schlesinger Mór III (Athenaeum), Móra Balázs (Bokor), Krieger Zoltán (Concordia), Bottlik István (Muskát M.), Török József (Bienenstock), Veres Lajos (Fisch), Pollák Arnold (Franklin), Goldstein Béla (Galitzenstein), Gruber Károly (Hamburger és Birkholz), Mezei Ferenc (Hell), Helfstein Ferenc (Hedvig S.), Figyelmessy László, Neumann Adolf, Székely Lajos (Hornyánszky), Robicsék Alajos (Hungária), Wagner István (Hunnia), Hoffmann Mór (Kereskedelmi), Ries József (Kellner Ernő), Bodor Sándor, Straub Sándor (Kánitz), Deutsch Dezső (Közigazgatási Közlöny), Engel Henrik (Központi), Kovács Gábor (Légrády), Janka Károly (Magyar

könyvnyomda rt.), Halász Béla, Weisz Gáspár (Mezei és Fehér), Imre István (Pallas), Nagy József, Stahl Emil (Pátria), Berán Antal, Szép Lajos, Schultz Ignác (Pesti könyvnyomda rt.), Schönfeld Jakab (Phöbus), Kripóczy János, Ularik Ferenc (Posner), Weisz Rezső (Székesfővárosi), Klein Farkas, Kiss Imre (Thália), Brichla Arnold, Kereszturi István, Politzer Kálmán (Világosság), Bajnay Rókus (Erzsébetfalva), Vennesz Sándor (Győr), Kéthelyi Imre (Kaposvár), Némethi Andor (Miskolc), Jankai József (Szeged), Rudnyák Nándor (Zombor), Mayerhoffer József (Békéscsaba), Foszek Alfréd (Kecskemét), Miklós Ignác (Kézdivásárhely), Török Ferenc (Kolozsvár), Kalaba József (Mezőtúr), Balogh Lajos, Grünwald Pál, Rosenblüth Ferenc, Tatár István, Török Kálmán (Nagyvárad), Bukó Sándor, Gottschling Lajos, Hoffmann Ferenc, Krausz József, Laczay Károly, Linka József, Pintér Sándor, Postl Rezső, Schiller Ferenc, Schwarz Ernő, Stuhl József (Sopron), Almády Gyula, Keller János, Zima István (Temesvár), Fekete Sándor (Szombathely), Grécsi Sándor, Térei Aurél (Szolnok), Bergman Tivadár, Hrubai Antal, Landesman Lipót, Neuer József, Nitsche Manó, Schwarcz József (Pozsony). A hó végén 10 tiszteletbeli, 2502 rendes, összesen 2512 tag. (Ebből 924 vidéki.)

Leipzig. 1914 május 9-ig befolyt: Szilágyi József 96—, Tálasi Miklós 95—, Bíró Miklós 165—, Kún Kornél 189—, Fürst Vilmos 59—, Fűzi József 120—, Szedmer József 111—, Mittelmann Izidor 26—, Rozsondai Béla 145'50, Richter Márton 154—, Gondos Ignác 222'04, Wanko Vilmos 125—, Geistlinger Ferenc 134—, Drab Sándor 146—, összesen 1787'54 korona, mely összeg az Általános Fogyasztási Szövetkezetenél van elhelyezve.

MELLÉKLETEINKRŐL

Mellékleteink bírálata. Kivonat a Szakbizottságnak 1914 május 7-én megtartott ülésének jegyzőkönyvéből: *A márciusi havi szám borítékjának és mellékleteinek bírálata: A fedőlap* (szedte Brezniczky József, nyomta Fröhlich Samu; Világosság-nyomda) kifogástalan tipográfiai munka, melynek hatása igen kellemes; szinezés ellen csak annyiban emeltett kifogás, hogy a kék kockakeret kissé erős, ennek színét tompítani kellett volna; nyomtatás jó. — *Névjegyek* (Szabó István munkái, nyomtatta Weiner József, Bíró és Schwarcz-könyvnyomda): érdekes és artiztikus megoldásu dolgok. — *Meghívó jutalomestélyre* (szedte Révész Zsigmond, nyomta Borek Albert; Világosság-nyomda): a cimlapnál a külső margó és a keret és szöveg közötti margó csaknem egyenlő, minnek folytán az összehatás bántó, sokkal egységesebb hatást lehetett volna elérni, ha a külső margót a minimumra redukálják, miáltal a belső szedéstest jobban kiemelkedett volna. Vibráló hatásuak a fősorok közé szedett 4-pontos vonalak is. A belső oldalak túl vannak disztive. — *Meghívó táncestélyre* (szedte Szabó István, nyomtatta Weiner József, Bíró és Schwarcz-könyvnyomda): Eredetibb, a sablonosnál magasán felülemelkedő megoldás; kifogás emeltett a meghívó szövegcsoportjánál alkalmazott műtyűrkék ellen, amelyeknek egyesek véleménye szerint egyenlőknek vagy legalább is valamivel kisebbeknek kellett volna lenniük. — *A tanfolyami munkák* (szedték és nyomták a Világosság-nyomdában) technikai kivitele gondos munka. — *Az áprilisi havi szám fedőlapjának és mellékleteinek bírálata.* A fedőlap lineoleummetset (Wanko Vilmos munkája, nyomta Fröhlich Samu; Világosság-nyomda): jó összehatásu munka, amit azzal lehetett volna még inkább fokozni, hogy a fősor piros szélét elhagyva, a cím egészen szűrkén hagyott volna. Ebben a megoldásban a fősor vibrál. *Benkő Artur levélfejeinek* betűi ellen emeltett kifogás. A hatás fokozása érdekében a bagoly képét is nagyobbra kellett volna venni. — *Az „ex libris” ötletes munka.* — *Első Magyar Beszélőgép vállalat körlevele* (szedte Szabó István, nyomtatta Weiner József, Bíró és Schwarcz-könyvnyomda): ugyancsak sikerült munka, amelynek jó hatását így, melléklet alakjában nem lehet tökéletesen látni, annál frappánsabb a hatása, ha magát a könyvet nézzük s ezért ajánlatos is az ilyen könyvcimlapokat olyan elhelyezésben reprodukálni, amely ezt a hatást legalább is megközelíti. — *Hart-féle körlevél* (szedte Szabó István, nyomtatta Weiner József, Bíró és Schwarcz-könyvnyomda): a cimlapsejés megoldása jó, de a két szín nagyon „összefolyik”; a zöld színnek mindenestre jobban kellene dominálnia. A belső oldal megoldása, szinelosztása jó. — *A tanfolyami munkák* (szedték és nyomták a Világosság-nyomdában) technikai kivitele jó, gondos munkára vall.

A Magyarországi Könyvnyomdászok és Rokonszakmabeliek Szakköre hivatalos közlönye. Felelős szerkesztő és kiadó Wanko Vilmos. Főmunkatárs Gondos Ignác. — Világosság könyvnyomda részvénytársaság Budapest, VIII. kerület, Conti-utca 4.

LESSING- ANTIKVA

mint könyv- és címirás elsőrangú!

Wilhelm Woellmer
betüöntödéje és rézleányára
Berlin SW 48

HERMANECI PAPIRGYÁR

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
BUDAPEST VI, GYÁR-U.38

GYÁRT: FINOM, FAMENTES
IRODAI ÉS MERITETT, RAJZ-
ÉS SZINES PAPIROKAT, STB.
ROTÁCIÓS PAPIR GYÁRTÁSA

RS

**szedőgép rendeltetett meg
nálunk - 3 hónap - január,
február és március alatt!**
Semmi sem bizonyítja a TYPOGRAPH előnyeit
hathatósabbban, mint ez az élénk kereslet, mely-
ben gépeink mindenkoron, de leginkább a
Kétbetűs-Typograph
önműködő osztóval részesülnek.
TYPOGRAPH G. m. b. H., Berlin NW. 87.
Könyvipari kiállítás Leipzig 1914 : II. gépcsarnok.

1914

Gleitsmann

A brüsszeli világkiállításán 1910: Grand Prix. A turini világkiállításán 1911: versenyen kívüli jurytag

E.T.

könyv- és
könyomdai festékgyárak
Budapest

Különlegesség: gyorsan száradó fekete festékek. Könyvnyomáshoz: CITO. Könyomáshoz: PERFEKT. A festékek több minőségben és különféle árakban kaphatók. Színes festékek. Kencék. „Saxonia“ hengeranyag.

Képviseli: Tanzer Miksa, grafikai szaküzlet
Budapest, VII, Akácfa-utca 50. Telefon 13-70

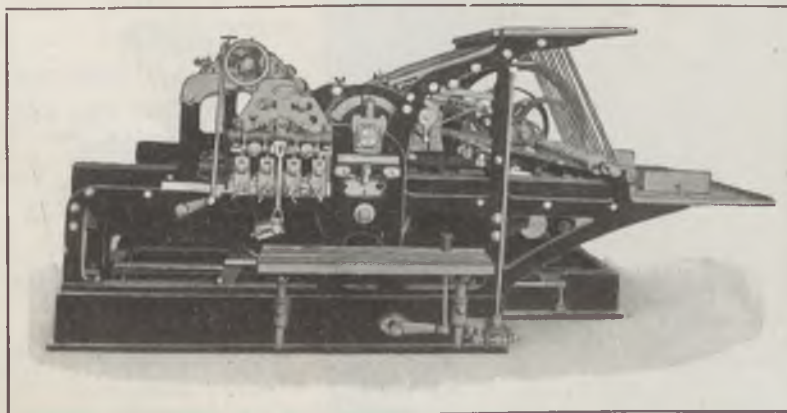
RÉZ- LÉNIÁK

Zierow & Meusch
Leipzig

KALLÓS ÖDÖN

Grafikai szaküzlet. Budapest, VI. ker.,
Vörösmarty-utca 69-71. Telefon 130-17

WÖRNER J. ÉS TÁRSA GÉPGYÁRA BUDAPESTEN

Körforgó nyomógépek ujság- és illusztrációnyomásra, meghatározott és változtatható ívnagyságok számára készülnek.

Könyvnyomdai gyorsajtók vasuti rendszerű menettel. Könyvnyomó gyorsajtók két- és négy pályás görgő-járáttal. Kromotipiai gyorsajtók rövidített ivkivezetőkkel és gyűrűs kirakódob segítségével. Kétfordulatu gyorsajtók elől kirakóval. Könyomdai gyorsajtók görgő-pályával. Könyomdai kézisajtók és könyvkötészeti gépek

JOSEF ANGER & SÖHNE

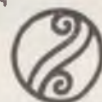
GÉPGYÁR ÉS VASÖNTÖDE
WIEN-HERNALS, HAUPT-
STRASSE Nr. 122

Szállít legujabb és leg-
jobb szerkezetű gépeket
könyv- és könyomdák, papirgyárak,
könyvkötők, üzleti könyveket ké-
szítő gyárak, dobozgyártók részére
a legolcsóbban és a legkedvezőbb
fizetési feltételekkel. Alapítva 1866.

RIGLER JÓZSEF EDE

PAPIRNEMÜGYÁR
RÉSZVÉNY-
TÁRSASÁG
BUDAPEST

Borítékok

minden nagyságban és minőségben
kaphatók. Külön készítésű borítékok
gyorsan és jutányos áron készíttetnek.
Ablakboríték-különlegességek. Gyász-
keretű borítékok készítése. A külön-
féle borítékok gyártására a legmoder-
nebb gépek állanak rendelkezésünkre

HERBST S. fotokemigrafiai műintézet

Budapest, VIII, Bezerédi-utca 19. szám.
(Saját ház.) Telefon: József 4—24. sz.

A legtökéletesebb és
legjobb gépekkel fel-
szerelt műintézet el-
fogad minden a repro-
dukáló szakba vágó
munkák kifogástalan
kivitelét. Különösen
ajánlja rézbe mara-
tott címke-készítmé-
nyeit mindennemű
ipari célokra.

Különféle klisék
ipari célokra
raktáron

Megrendelő!
Az iroda azért van,
hogy pénzt vigy oda.
„Az idő pénz!”
Herbst jelszava,
Ne szólj sokat és
menj haza.
A kiszolgálás Herbst-
nél jó és pontos,
És ez a megrendelő-
nél fontos.

Figyelmeztetjük
ciklus-
hirdetésünkre

Modern Könyvkötészet
és aranyozó-műintézet

KLEIN FERENC ÉS TÁRSA

Budapest, VI, Dessewffy-
utca 43. Telefon 54.46

Ne vásároljon semmiféle

Ha bármilyen
gépjavitásra
van szüksége,
szólítsa fel a
József
11-91
telefonszámot

perforálógépet, perforáló-
léniát, számláló- és számozó-
gépet lábajtásra, kézi szá-
mozókészüléket, jegynyomó-,
számozó- és fűzőgépet, sod-
ronyt, vágógépet, karton- és
papirlemezvágóollót stb., mi-
előtt árajánlatot nem kérne a

Herrmann és Karig

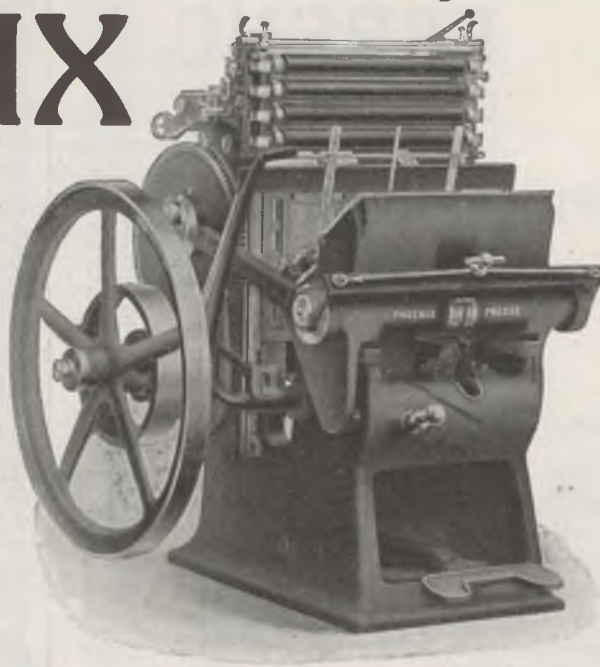
gépgyártól, Budapest,
VIII, Mária-u. 24-26.

TÉGELNYOMÓ SAJTÓ PHÖNIX

egyszerű és legfinomabb
kivitelű nyomtatványok,
autotypiák, valamint
háromszinnyomások
préselések és
metszések részére

J.G.SCHELTER
és GIESECKE
Gépgyár · Leipzig

Vezérképviselő, Magyar-
és Lengyelország részére
Pollák Mór, Budapest V
Géza utca 3 I/1

Értékes szabadalmak

SÁR, ZELINKA ÉS TÁRSA

Budapest, X, Halom-utca 12.
szám. Telefon: József 19-00

Vesz
mindennemű papírhulladékot papírgyár-
tási célra. Szállít mosott és fertőtleni-
tett géptisztító-rongyot előnyös árban!

AUTOTIPIA
FOTOTIPIA
FOTOLITOGRAFIA

Készít horgany- és réz-
maratásu kliséket a
legszebb kivitelben.
Házonkívüli felvétele-
ket, úgymint építmé-
nyek, gépek, tájképek,
festmények és iparmű-
vészeti tárgyakról a
legjutányosabb árak
mellett.

TELEFON 679

TELEFON 679

WALDMANN FERENC

BUDAPEST, V,
FALK MIKSA-U.13

PAPIRGYÁRI RAKTÁR

CÉGJEGYZŐK: ACZÉL
MÁRTON, BILD LIPÓT.
TELEFON INTERUR-
BAN 96—19 ÉS 142—51

Állandó nagy raktár a nyomdászipari
szakmában előforduló papírban. Több
előkelő papírgyár lerakata. Különleges-
ségek: különféle boríték- és levélpapír,
kromó-, illusztrációs nyomó- és könyv-
papirokban. Kivánatra papírmintákat
azonnal küldünk ingyen és bérmentve

STEMPEL D.

BETÜONTÖDE - R.T. - FRANKFURT - M
RÉZLÉNIAGYÁR

Kiválóan szép és praktikus újdonsá-
gok a modern nyomdai munkák
kivételéhez, úgymint, könyv-, akci-
dens-, körlevél- és íróf befűkből, in-
ciálék, körzetek, vignetták stb Kivitel
minden országba. Ékezetek minden
nyelvhez. ~ Gyártja a Mergenthal
szedőgépbefűt kézi szedésre való
használatra. Galvanoplasztika.
Vésnök-intézet

Mintákkal készséggel szolgál
a magyarországi vezérképviselőf

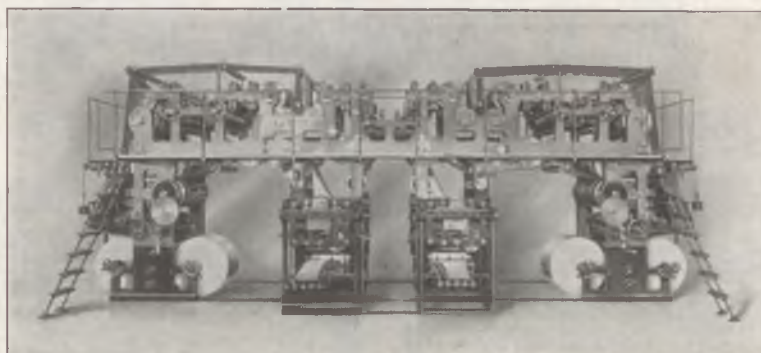
Silberer Adolf
grafikal szaküzlet

BUDAPEST, VII, AKÁCFA-UTCA 45
TELEFON 152-11

VOGTLÄNDISCHE MASCHINENFABRIK A-G

PLAUEN I. V.

EURÓPA LEGNAGYOBB KÖRFORGÓGÉPGYÁRA

Gyárunk teljesen szalagnélküli,
négytekerceses körforgógépének
SPECIÁLIS KONSTRUKCIÓJA

Legujabb modell D. R. P.

Előnyei: a hajtogató-készülék, valamint a nyomtató- és a festékező-művek könnyű hozzáférhetősége; célszerű szerkezete; legnagyobb teljesítő képessége; a papirtekercesek beemelése kényelmesen és gyorsan elvégezhető, mivel azoknak tengelyei minimális magasságban vannak beágyazva; üzemképessége és erős és tartós építése.

Mindenféle ujság-, színes-, illusztráció-, mű-, prospektus-, jegy- és hasonló nyomtatványok nyomtatására alkalmas körforgógépek, valamint automatikus, félig automatikus és egyszerű tömöntődei berendezések gyártása

Számítások és árvetések készséggel adatnak. Képviselő Magyarország és Ausztria részére
PAUL KEIL, WIEN XVIII., STERNWARTESTRASSE 25

Rézléniagyártás, bélyegzőmetszés,
tömöntöde és mechanikai műhely
és galvanoplasztika

ELSŐ MAGYAR BETÜÖNTŐDE RT.

BUDAPEST, VI,
DESSEWFFY-U. 32.
TELEFON: 23-70

Dus raktárt tart magyar és minden idegen ékezetű könyv- és cimbetükből, valamint körzetek, rézléniák és különféle felszerelési anyagokból. Teljes könyvnyomdai berendezések gyorsajtókkal egyetemben a legrövidebb idő alatt, a legjutányosabb feltételek mellett foganatosítatnak

HENGERÖNTŐ-MŰHELY

OLCSÓBB ÉS JOBB AZ
OTTHONI ÖNTÉS NÉL

BERGER ÉS WIRTH

első magyar könyv- és könyomdai
festék- és hengeranyag-gyár

BUDAPEST, IX. KER.,
MÁRTON-UTCA 19. SZ.
TELEFON JÓZSEF 6-35

Mindenfajta színes és fekete festékek, kencék, bronzok az összes grafikai iparágak számára. „Viktoria” szabadalmazott mélynyomású festék, valamint Offset-festék minden színben. „Viktoria” hengeranyag kockázott és sima táblákban a legjobb minőségben. Az összes grafikai szakcikk, segédeszközök állandó raktára.

CINKOGRAFIAI MŰINTÉZET

KOBLINGER GYULA

BUDAPEST, VII. KER.,
CSENGERY-UTCA 22.
TELEFON-SZÁM 14-61

KÉSZIT MINDENNEMŰ KLISÉKET MŰVEKHEZ, FOLYÓIRATOKHOZ, VALAMINT ÁRJEGYZÉKEKHEZ, HIRDETÉSEKHEZ. ÉPÍTÉSZETI STB. TERVEKET FOTOLITOGRAFIAILAG SOKSZOROSÍT

FIGYELEM!

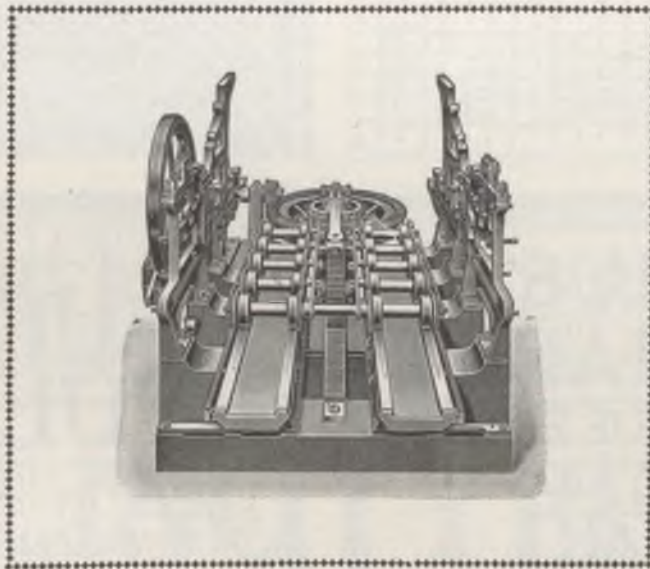
ALKALMI VÉTEL!

2 drb 16-oldalas Wörner-féle két-tekerces rotációsgépet, 4-oldalas iv-nagyság 420 x 540 mm (Pesti Hírlap alakja) alaposan javítva, igen kedvező feltételek mellett elad

KEIL PÁL A VOGTLÄNDISCHE
MASCHINENFABRIK
A.-G. VEZÉRKÉPVISELŐJE, WIEN-
COTTAGE, STERNWARTESTR. NR. 25

**A DRESDENER
SCHNELLPRESSENFABRIK
A.-G. COSWIG
GYARTJA A VILAGHIRŰ
PLANETA**

Planeta-Fixia, Planeta-Rapid és az elől-hátul
kirakó gyorsajtókat. Legfőbb előnyei: kitűnő
szerkezet, erős építés, 2500 nyomás óránként

AJÁNLATTAL, ÁRJEGYZÉKKEL SZOLGÁL

FREUND-BARÁT-FÉLE
ÜGYNÖKSÉG ÉS GRAFIKAI SZAKÜZLET
BUDAPEST, VII, AKÁCFA-UTCA 13. SZ. TELEFON 82-35

AZ ÖSSZES KÖNYV-, KÖNYOMDAI,
KÖNYVKÖTÉSZETI FESTÉKEK ÉS
CIKKEK NAGY GYÁRI RAKTÁRA

Művészi
kivitelezés
rajzok és Klisék
**König és
Bayernél**
Budapest VII. Dohányutca 12.
Telefon 483
ajánlatok és vázlatok
díjmentesen

HANS WUNDER

G. m. b. H.

könyv- és könyomdai festék-
gyár Berlin-Wilhelmsberg

Könyv- és könyomdai, fekete és színes festékek. Legjobb minőségű **Germania**-hengeranyag bármely rendszerű gép számára (körforgógéphez is). Különlegesség: **Gloria** (festékpótanyag), a festék lehuzódását meggátolja. Fénykék **Perga**, nagyon elterjedt és szívesen veszik. **Wunder**-fekete, fénylik és gyorsan szárad, ezért igen ajánlatos árjegyzékek nyomásához. Könyvkötőfestékek. Atnyomó-papírok: **Rekord**, berlini és transparent

VEZÉRKÉPVISELŐSÉG ÉS EGYEDÜLI RAKTAR:
GOLDSTEIN ADOLF, BUDAPEST
VII, KAZINCZY-UTCA 32. SZÁM. TELEFON 23-41

JULIUS KLINKHARDT BETÜÖNTŐDÉJE ÉS RÉZ- LÉNIAGYÁRA LEIPZIG

LIEBIGSTRASSE 4-8

Modern és izléses betűk, körzetek stb. elismert elsőrendű kemény anyagokból. Tömöntőde, galvanoplasztika, bélyegmetszés, réz léniagyár, vésnöki intézet, szerszámgyár

Mintakönyveket szívesen küldenek a cég magyarorsz. képviselői

GROSZ ÉS KALLÓS
GRAFIKAI SZAKÜZLET, BUDAPEST
VIII, RÖKK SZILÁRD-UTCA 18. SZÁM
TELEFON JÓZSEF 40-02

Nyomdaberendezések minden nagyságban a legrövidebb idő alatt eszközöltetnek

GRAFIKAI SZAKÜZLET KAUFMANN GYULA

BUDAPEST, VII. KER.,
KERTÉSZ-UTCA 48. SZ.
TELEFON-SZÁM 75-48

KARL KRAUSE
gépgyár, Leipzig

POPPELBAUM
cs. és kir. udv. betüöntőde

R. GERHOLD
rézmetsző műintézetének
KIZÁRÓLAGOS KÉPVISELETE

KÖLTSÉGVETÉSSEL, ÁRAJÁNLA-
TOKKAL DIJTALANUL SZOLGÁL

**WOLFF
DOR**
BUDAPEST·VIII·KER
HUNYADY·UTCA·32
KISSEGYSZAR
TELEFON·JÓZSEF
552·ALAPÍTVA·1893

BUGRA 1914. Leipzig: Gazdag és tanulságos kiállítás XV. csoport II. gépsarok

Tömöntvény-alátétek.

I. Szorítókapcsok (facette) és ürpótlók, pontos kidolgozásuk folytán a legelterjedtebbek és legkedveltebbek

Kvartoldal: 4 sarok-, 2 közepszorítókapoccsal és ürpótlókkal.

TELJES TÖMÖNTVÉNYALÁTÉT-KÉSZLETEK:		Korona
BI: 4 8° oldalhoz	11 x 17 cm sarokszorítókapcsok, ürpótlók	45.—
BII: 8 8°	" " " " " "	89.—
BIII: 16 8°	" " " " " "	177.—
BIV: 4 4°	" " " " " "	78.—
BV: 8 4°	" " " " " "	155.—
BVI: 4 folio	" " " " " "	143.—

AZ ALÁTÉT-ÜRPÓTLÓK EGYSÉGÁRAI:

„Blanco” alátét ürpótlók 1000 négyzetcentiméternyi felülethez	36.—
Sarok- és közepszorítókapcsok darabja, 4 x 4 cicerós.....	1.—
8 x 12 cicerós.....	1.30

II. Csatornás vasalátétürlapok,

mindenféle nagyságban és rendszerben gyártva. - Árak: négyzetcentiméterenként 4-5 fill., - 3 cicerős szorítókapocs 50 fill., 4 cicerős szorítókapocs 55 fill., - új hajócskák, darabja 80 fill. Az árak díj- és vámmentesen Budapestre értendők.

Kempewerk-gépgyár, Nürnberg

Különlegességei: tömöntődei, chemigrafiai és galvanoplasztikai gépek és a nyomtatóiparban használatos mindennemű vasanyagok. Magyarországi képviselő: GOLDSTEIN ADOLF grafikai szaküzlet, Budapest, VII. kerület, Kazinczy-utca 32. szám. Telefon 23.41.

GUTENBERG-HAUS GEBR. GEEL

grafikai szaküzlet, Wien VII/2, Lerchenfelderstr. 37

A Mergenthaler
Setzmaschinen-
Fabrik

LINOTYPE

sorszedő- és öntő-
gépeinek kizáró-
lagos árusítói

GUTENBERG és CENTURETTE L. & M. két-turás gyorsajtok. :: LIBERTY, NATIONAL és AMATEUR légelynyomógépek, ROTARY önműködő ívberakó-készülék, óránkénti munkateljesítmény 4000 ív. Papírvágógépek, drót- és fonálfűzőgépek, ugyszintén mindenféle elsőrangú gyártmányú segédgépek.

Magyarországon, Ausztriában és a Balkán-államokban. Különlegességek: könyv- és könyomdai, könyvkötészeti, valamint rokonszakmabeli üzemek teljes berendezése.

BUDAPESTI FIÓKÜZLET:
KRAMMER LIPÓT
VI, BAJNOK-UTCA 26. SZ.

Legujabb és legkiválóbb tömöntődei gépek és berendezések. A Schriftgießerei D. Stempel A-G. Frankfurt a/M. betűi és diszitőanyaga. :: A. Ch. Lorilleux & Cie, Paris, kő- és könyvnyomdai, könyvkötészeti festékei. Raktáron tart mindenféle eszközöket és anyagokat az összes grafikai üzemek részére.

AZ 1914. ÉVI LEIPZIGI KÖNYV-
IPARI VILÁGKIÁLLITÁS NAGY
SZAKLAPSZEMLÉJÉN

A GRAFIKAI SZEMLE
IS KIÁLLÍTÁSRA KERÜL

BUGRA Leipzig 1914

Im Tempel der Fachpresse liegt die
Grafikai Szemle
auf

FISCHER ÉS MIKA BETÜÖNTÖDE R.-T. BUDAPEST

VI, RÉVAY-UTCA 6. SZ. TELEFON 28-62

Elvállal egész nyomdai berendezéseket. Célszerű és divatos könyv- és címbetűkből nagy választékot tart. Készletben tart: szerb és héber betűket, körzeteket és kizárásokat, nyomdai szerelvényeket, betűszekrényeket és állványokat a legjobb minőségben. Ajánlja szab. nyomdai vonalzó berendezését táblázatszedéshez. Egy oktáv garnitúra 20 K

SCHÖNTAG GYULA

SZAKASZTALOS BUDAPEST
VI, KERÜLET, VÁCI-KÖRÚT 51

Az 1907. évi pécsi országos kiállításon ezüstérmel kitüntetve!

☉
Kis antiqua-
szekrény 8 K,
nagy szekrény
ára 10 korona

☉
Árjegyzék
ingyen és
bérmentve

BERTHOLD H.

BETÜÖNTÖDE ÉS RÉZLÉNIAGYÁR RÉSZVÉNY-TÁRS.

Fiókok:
Bécs, Szt. Pétervár, Moszkva
és Stuttgart

BERLIN SW

Legnagyobb választék orosz, bolgár, szerb betűkből. Nagy választék különféle körzet- és betűujdonságokból, rézléniákból és a. t. Kivétel az összes világrészekbe

Kizárólagos vezérképviselőség Magyarországon és a Dunai tartományok részére
PUSZTAFI ZSIGMOND · BUDAPEST V.

**MAGYAR FÖLDRAJZI
INTÉZET RT.**

kemigrafiai osztálya,
készíti a legjobb kliséket.
Budapest, v. Rudolf-tér 6.

Alola

Szep. Enő.
Fataimája-a
Medgyaszay
Kabareban
L

MAGYAR
KÖNYVTÁRA
KÖNYVTÁRA

Csányi Péter

fűszer-, csemege-, ásványviz- és gyarmat-
áru nagykereskedés, Budapest V, Ujpesti-
rakpart 6-a. Telefon-szám: „József” 17-40

Polyó-számla a Pesti Magyar Kereskedelmi Banknál.
Postatakarékpénztári csekk-számla
száma 24-752.

A magyar királyi
országos központi minta-
pince borainak
elárúsítása

Budapest, 191

fűszer-, csemege-, ásvány-
viz- és gyarmatáru nagy-
kereskedés Budapest, V.,
Ujpesti-rakpart 6-a. szám

Csányi Péter

Folyó-számla a Pesti Magyar Kereskedelmi Banknál.
Csekk-számla a m. kir. Postatakarékpénztárnál 24752

A magyar királyi országos
központi mintapince borai-
nak nagybani elárúsítása.
Telefon-sz. „József” 17-40

Budapest, 191

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

HERMANECI · PAPIRGYÁR · RT

BUDAPEST IV, GYAR-UTCA 38.
INTERURBAN TELEFON: 25-51.
SÜRGÖNYCIM: HERPAPIRGYÁR

BUDAPEST, 191

MÁGYAR
TUDOMÁNYI AKADEÉMIA
KÖNYVTÁRA

A „Szabadság” pozsonyi munkásképző-egylet által 1914 június hó 20-án az „Arany oroszlán” összes termeiben tartandó zártkörű kabaréest

SORRENDJE

1. Nyitány. Két eredeti magyar népdal
Éneklő a pozsonyi „Acélhang”-dalárda dalkara

2. A segédjegyző úr. Népszínműparódia
Személyek: Bösz Balamér, jegyző Tóth Lajos —
Sára, a felesége Kornai Bözsike — Irénke, leányuk
Halmai Rózsi — Keresztessy Adolár, segédjegyző
Romwalter Jenő

3. Kurucnóták. a) Nagy Bercsényi Miklós,
b) Csinom Palkó, c) Hej, Ocskay!
Tárogatón játssa Molnár Béla

4. A nép nevében. Petőfi Sándortól
Szavalja ifj. Szente István

5. Felleg borult az erdőre, Falu végén
kurtakorcsma
Éneklő a pozsonyi „Acélhang”-dalárda dalkara

6. Jaj, megjött az anyósom! Monológ
Előadja Seregély Sándor

7. Az akácfától a babérig meg vissza.
Szociális dráma

Személyek: Az aggastyán Kaufmann Ágoston —
A gyermek Mészáros Gizsa — Az asszony Varga
Marska — A rab Moldovány Gyula

8. Munkásüdvözlét
Éneklő a pozsonyi „Acélhang”-dalárda dalkara

Konferál Cs. Kovács Gyula. Műsor után lánc 1 óráig.
Belépődíj nincs. Műsor ára, amely kötelező, 80 fillér.
Keszlete pont 8 órákor. Műsor a gondnoknál kapható.

1. példa.

Az aradi „Gutenberg”-dallegylet vigalmi bizottsága által 1914. évi május hó 2-án az Otthonban rendezendő kabarédelütán

MŰSORA

1. Proletárok indulója. Éneklő a dalkar.
2. Hipnotizmus. Párjelenet, előadják Jóó Vilma és Holczinger Kelemen.
3. Költémények. Szavalja Sepsy István.
4. Ligeti csibészek. Előadják Hamariódesz János, Rozsondai Béla és Révész Lajos.
5. Drámai jelenet. Előadja Levák Gyula.
6. Repülj fecském... Éneklő a dalkar.
7. Táncduett. Előadják Veér Lili és Etus.
8. Modern kuplék. Éneklő Jakab László.
9. Jaj, jön a papa! Párjelenet, előadják Holler Irén és Deutschländer Lászár.
10. Hegedűn játszik dr. Marosán Lajos.
11. Titán vagy, népi! Szavalja Kiss Elek.
12. Szalontangó. Táncolják Box és Cox.
13. A légy. Magánjelenet, előadja Tóth I.
14. Munkásüdvözlét. Éneklő a dalkar.

Belépődíj nincs. Műsor ára 70 fillér.
Keszlete delütán pont 3, vége 7 órákor.
Műsor kapható a dalkör gondnokánál.

2. példa.

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

Az újpesti munkások társasköre által május 1-én rendezendő kabaréestély

MŰSORA:

1. Nyitány. Énekli a Műkedvelők Szövetségének énekkara ♦
2. Költemény. Csizmadia Sándortól. Szavalja Köhalmi Jenő ♦
3. A baba. Előadja Révész Géza
4. Kuplék. Előadja Boldizsár József közkedvelt humorista ♦
5. Felhők mennek. Énekli a Társaskör dalkara ♦
6. A goromba házmester. Előadja Horváth Ferenc és Jankó Emil, a Műszinkör tagjai ♦
7. Műdalok. Énekli Pollák Lajos, a Gutenberg-társaság tagja ♦
8. Zenequartett. Előadják Zsembery Gergely, Wirkner Ferenc, Joó Jenő és Diószeghy Mihály
9. Kabarédalok. Énekli Ferenczy Mancika kabaréművész ♦

Belépődíj nincs
Műsor után tánc
Rendező Péter

Konferál Makkai Ernő. Az ének-
kart Lantos Imre karnagy vezeti.
A műsor kezdete este 1/8 óra

3. példa

A könyvkötők szakegyesülete által
1914 május 23-án rendezendő

BÁLI ESTÉLY MŰSORA

1. Zongora- és hegedünyitány. Előadják Köhalmi Béla és Szabó Dezső
2. Ki a legény a csárdában? Parjelenet. Előadják Nagy Béni és Erdős Ernő
3. Kuplék. Énekli Szöllősi Rózsika. Zongorán kísér Köhalmi Béla
4. Magánjelenet. Előadja Boldizsár Zsiga.
5. Dalhumor. Micike bálba megy. A dada. Előadja Gyöngyössy Erzsike
6. Műdalok. Előadja Szemenyei Elemér
7. A tangótánc és a furlana bemutatása. Lejtik Vámos Frigyes és Kiss Géza
8. Csak egy kis lány van a világon... Énekli Berczeller Zsigmond
9. A rikkancsfüü és a koldus meseje. Elmondja Brunner Sándor
10. Kuplék. Énekli Egy Ferenc kómikus

A műsor kezdete este 7 óra. Műsor után tánc.
Táncrendező Halász Zsigmond táncosnár. A zenét
Rác Laci közkedvelt cigányzenekara szolgáltatja

4. példa

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

A Budapesti Szervezett Munkásdalárda nagy kabaré-estélye az Építőmunkás Otthonban 1914. évi március hó 6-án

MŰSOR

I. RÉSZ:

1. Kövessi Juliska, a kiváló magyar dalénekesnő ◊ 2. Kennedy-nővérek, a Vénusz-Varieté táncosnői ◊ 3. Círáki Mariska, a kedvelt kabaréénekesnő ◊ 4. Perényi József, a Józsefvárosi-Színpad tagja ◊ 5. Kennedy B. Rezső, a Vénusz-Varieté tagja ◊ 6. Hajnal Ella, a Vénusz-Kinó-Varieté tagja ◊ 7. Balog Ferenc, tánckomikus ◊ 8. Sugár Ilus, a Szabad-Színpad tagja ◊ 9. Szerényi Rózsika, a Józsefvárosi Színpad tagja ◊ 10. Kiss Mariska, a Műszinkör kedvelt tagja ◊ 11. Sarkady Károly, zsargon-komikus

II. RÉSZ:

12. Bátori Lipót, szavalat ◊ 13. Garai Arnold, komikus ◊ 14. Spitzer Iluska kisasszony, líliputi primadonna ◊ 15. Vig Elemér, humorista ◊ 16. Kővári Margit kisasszony, ballettáncosnő ◊ 17. Gábor Mariska, monológ ◊ 18. Wesfréd Mici és Vámos Rózsika, közkedvelt énekesnők ◊ 19. Bozsik Mancika és Etuska, ének- és tánckomikus ◊ 20. Fenyődy B. Károly, a m. kir. Opera tagja, Operarészletek ◊ 21. Petke Jenő és Spronz Valdemár, zongora- és hegedűszóló ◊ 22. Maray Jenő, műdalok ◊ 23. Pácius Annuska szavalatok ◊ 24. Költemény, szavalja Hoffmann Erzsike kisasszony ◊ 25. Műsoronkívüli szám ◊ 26. Levák Gyula gordonkaművész ◊ 27. Szakasits Antal, a Józsefvárosi-Színpad komikusa

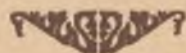
Az énekszámokat zongorán kíséri dr. Ujj József egyll. karnagy. Konferál Kolop Géza. Ruhatár nincs. Műsor ára 50 fillér. Kéretnek a tisztelt vendégek a pontos megjelenésre

5. példa.

Az Általános Munkás-Egyesület által 1914 május 10-én, a Vigadóban rendezendő hangversenynek

MŰSORA

ELSŐ RÉSZ:

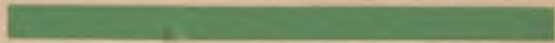
1. J. Rossini: Egy olasz nő Algírban. Nyitány, előadja az egyesület zenekara ◊ 2. a) Delibes: Intermezzo; b) Sinding: Frühlingsrauschen. Zongorán előadja Horti Sándor zongoraművész ◊ 3. Puccini: Bohémélet. Trio, hegedűn előadja Ferenczy Margitka hegedűművésznő, gordonkán Erdélyi Kosztán gordonkaművész, zongorán Schwarzenberg Lajos zongoraművész

MÁSODIK RÉSZ:

4. Leoncavallo: Prológus a Bajazzók-ból. Énekli Gerő Izor, a magy. kir. Operaház tagja ◊ 5. a) Grünfeld: Kis szerenád; b) Czibulka: „Hozzád“ (An Dich). Walzer-szerenád. Előadja az egyesület zenekara ◊ 6. a) Grieg: Norvég táncok; b) Widor: „Serenade“. Trio, hegedűn előadja Nagy Etelka hegedűművésznő, gordonkán Lendvai Adorján gordonkaművész, zongorán Lackenbacher Gyula zongoraművész

HARMADIK RÉSZ:

7. Hegedűszóló. Előadja Schweibert Antal hegedűművész, zongorán kíséri Köhalmi Zsigmond zongoraművész ◊ 8. Meyerbeer: Krönungsmarsch. Előadja az egyesület zenekara ◊ 9. Nagy Gyurka hegedűművész hegedűszólója

6. példa.

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

Világosság könyvnyomda rt.
Budapest, VIII
Conti-utca 4

4. oldal

A MAGYARORSZÁGI
KÖNYVNYOMDÁSOK ÉS
BETŰÖNTŐK JÓTÉKONY-
SÁGI KÖRE JÁNOSÜNNEPÉ-
LYÉNEK MŰSORA

1. oldal

8. Humoros dalok, éneklí Kiss Hugó
9. Várnay Zseni saját verseivel *
10. Modern szatírák, előadja Wachs Hugó, kabaréművész *
11. Gyagyovszky Emil saját verseivel *
12. Műsoron kívüli szám *
13. Szavalat, előadja Vas Pál *
14. Dalkar. „Régi nóta“ férfikar Lányi Ernőtől *
15. Kettős jelenet a Nebántsvirág című operettből, előadják Rónai Mancika és György Lajos *
16. Kuplék, előadja Tarla G. Lipót, a „Handicap Műkedvelő Társaság“ tagja *

3. oldal

1. Nyitány, zongorán előadja Palotás Olga kisasszony *
2. Dalkar. a) „Reményhez“, Hoppe-Lavottától, b) „Tannhäuser“ bevonulási induló, Wagner Richardtól *
3. Szavalat, előadja Nemes Ferenc, a Vígyszínház tagja *
4. Műdalok, éneklí Köhalmly Ferenc *
5. Treszkát kitanítják, színpadi tréfa Gábor Andortól *
6. Kabaréapróságok, előadja Rozbora Katica kisasszony *
7. Modern dalok, éneklí Kiss Ilonka kisasszony, az „Ébredés“ dalkör tagja *

7. példa

2. oldal

MAGYAR
LUDOVÍKUS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

Falus Ferencz: Az álmok fejedelme

Bíró
és Schwarcz
könyvnyomdai
műintézelet.
Budapest
1914

MESZIVÓ KIRÁNDULÓ ÜNHÉPÉLYRE

1914. ÉVI MÁJUS HÓ 31-ÉN

A Magyarországi szabómunkások és munkásnők szakszervelete budapesti csoportjai (VII. ker., Almássy-tér 2. sz.) 1914 május 31-én, pütkös vasárnapján, a Sósfürdő összes helyiségeiben (I. ker., Tétényi-út 5. sz.) táncsal, nemzetközi világpostával és többféle szórakoztató társasjátékkal egybekötött nagy

KIRÁNDULÓ ÜNHÉPÉLYT

rendez, amelyre tisztelt címet, becses családját és kedves ismerőseit tiszteletfel meghívja a vigalmi bizottság.

Az ünnepély kezdete délután 4 órakor, a tánc kezdete este 8 órakor, vége reggel 5 órakor. Táncrendező Stárk Adolf elvtárs. A zenét egy közkedvelt cigányzenekar szolgáltatja. Belépődíj: Személyjegy előre váltva 70 fill., a pénztárnál 90 fillér; családjegy (érvényes egy úr és két hölgy részére) előre váltva 180 kor., a pénztárnál 250 kor. Jegyek kaphatók az egyesület irodahelyiségében a tisztviselőknél, az egyesület gondnokánál és a vigalmi bizottság tagjainál.

MAGYAR
TUDOMÁNYI AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

Melleklet a Grafikai Szemle májusi számához.

Délelőtt

Délután

A vonatok érkezése Budapest keleti p.-u.-ra.
Érvényes 1914 május hó 4-től.

vonat szám	óra perc	vonat neve	honnan	honnan
338	5:02	Vv.	Berlin, Ruttika	Gödöllő
645	5:20	Vv.	Debreczen, Szolnok	Bukarest, Arad
317	5:30	Szv.	Kunszentmiklós-Tass	Berlin, Ruttika
309	5:30	Szv.	Hatvan	Konstantinápoly, Belgrád
1935	5:42	Szv.	Ósajk, Tapolca	Lemberg, Kassa
669	5:42	Szv.	Brassó, Arad	Wien, Sopron
909	5:42	Szv.	Szolnok, Arad	Bukarest, Arad
19	5:52	Szv.	Szolnok, Arad	Sarajevó, Bród, Szabadka
313	6:00	Szv.	Pécel	London, Paris, Wien
17	6:08	Szv.	Komarom	Ósajk, Pécs
1707	6:18	Szv.	Stanislaus, Msziget	Hatvan
11	6:25	Szv.	Wien	Poprád-Felka, Kassa
1505	6:30	Szv.	(Lemberg, Poprád-Felka)	Graz, Fehring, Kunszentmiklós-Tass
5132	6:40	Szv.	Nagyvárad	Bicske
1007	6:45	Szv.	Flume, Zugreb	Tapolca, Balatonfüred
407	6:50	Szv.	Lemberg, Stryj, Kassa	Gödöllő
1003	7:00	Szv.	Homburg, Flume	Bukarest, Debreczen
315	7:20	Szv.	Gödöllő, Kolozsvár	Bruck-Királyhida
513	7:25	Szv.	Kunszentmiklós-Tass	Wien, Győr, Graz, Fehring
917	7:30	Szv.	Gödöllő	Stanislaus, Msziget
319	7:40	Szv.	Hatvan	Solda, Belgrád
21	8:00	Szv.	Paks, Bicske	Bukarest, Arad
1309	8:05	Szv.	Graz, Fehring	Szolnok, Msziget
1513	8:15	Szv.	Csorba, Bártfa, Kassa	Poprád-Felka, Kassa
911	8:20	Szv.	Sarajevó, Belgrád	Wien, Győr, Graz, Fehring
519	8:35	Szv.	Hatvan	Stanislaus, Msziget
321	8:45	Szv.	Bukarest, Kolozsvár	Szolnok, Msziget
1005	9:00	Szv.	Flume, Tapolca	Berlin, Ruttika
13	9:15	Szv.	Győr	Nagykálta
913	9:25	Szv.	Szabadka	Flume, Bród
307	9:35	Szv.	Berlin, Ruttika	Lawoczne, Msziget
5	10:00	Szv.	(Szombathely, Sopron)	Gödöllő
409	10:20	Szv.	Miskolc	Wien, Graz
23	10:30	Szv.	Kassa	Róma, Kassa, Pécs
605	11:20	Szv.	(Nagyvárad, Arad)	Pécel
603	11:20	Szv.	Debreczen, Arad	Vinkovce, Ósajk, Pécs
604	11:20	Szv.	Győr	Brassó, Arad
303	11:20	Szv.	Berlin, Ruttika	Bicske
915	11:20	Szv.	Kiskörös	Hatvan
403	11:20	Szv.	Sarajevó, Ujvidék	Gödöllő
905	11:20	Szv.	Győr	Szegesvár, Kolozsvár
1303	11:20	Szv.	Győr	Bártfa, Csorba, Kassa
525	11:20	Szv.	Győr	Bicske
1503	11:20	Szv.	Győr	Tapolca, Balatonfüred
200	11:20	Szv.	Győr	Hatvan
3	11:45	Szv.	Wien	Wien

1) Csak vasárnapról hétfőre hajló éjjelen közlekedik.
2) Jun. 15-től bezárólag szeptember 15-ig közlekedik.
3) Csak vasár- és ünnepnapokon közlekedik.
4) Vasár- és ünnepnapokon május 15-től bezárólag szeptember 15-ig közlekedik.
5) Csak hetlőn és ketős ünnep utáni napokon közlekedik.
6) Csak hetköznapokon közlekedik.

A vonatok érkezése Budapest-Józsefvárosra.
Délután.

515	4:20	Szv.	Szolnok
517	5:10	Szv.	Nagykálta
314	5:20	Szv.	Gödöllő

Délelőtt

Délután

A vonatok indulása Budapest keleti p.-u.-ról.
Érvényes 1914 május hó 4-től.

vonat szám	óra perc	vonat neve	hová	vonat szám	óra perc	vonat neve	hová
912	12:00	Szv.	Belgrád, Sódia, Salomiki	914	12:20	Szv.	Ujvidék, Sarajevó
310	12:30	Szv.	Hatvan	314	12:30	Szv.	Hatvan
8	12:40	Szv.	Wien, Graz, Sopron	1008	12:45	Szv.	Szombathely, Wien
302	12:45	Szv.	Ruttika, Berlin	244	1:00	Szv.	Flume, Róma, Ósajk
1110	12:50	Szv.	Balatonfüred, Tapolca	1504	1:00	Szv.	Bicske
1502	1:00	Szv.	Kassa, Csorba, Bártfa	316	1:20	Szv.	Gödöllő
906	1:20	Szv.	Ujvidék, Sarajevó	612	1:35	Szv.	Arad, Bukarest
1512	1:40	Szv.	Kassa, Csorba	1304	1:40	Szv.	Fehring, Graz, Sopron
2	7:05	Szv.	Wien	404	2:00	Szv.	Sátoraljaihegy, Kassa
602	7:10	Szv.	Arad, Brassó	205	2:05	Szv.	Lemberg, Kassa
1002	7:10	Szv.	(Flume, Torino, Róma, Pécs, Vinkovce)	4	2:05	Szv.	Wien, Paris
1302	7:20	Szv.	Fehring, Graz, Triest	604	2:10	Szv.	Arad, Bukarest
402	7:25	Szv.	Stryj, Przemysl, Lemberg	910	2:15	Szv.	Kiskörös
312	7:30	Szv.	Gödöllő	204	2:20	Szv.	Ruttika, Berlin
908	7:40	Szv.	Belgrád, Sódia	318	2:25	Szv.	Hatvan
608	7:50	Szv.	Arad, Brassó, Bukarest	320	2:30	Szv.	Pécel
1102	8:05	Szv.	Balatonfüred, Tapolca	36	2:30	Szv.	Bicske
406	8:10	Szv.	Munkacs, Lawoczne	518	2:45	Szv.	Szolnok
512	8:20	Szv.	Ósajk, Bród	1202	2:45	Szv.	Szabadka, Sarajevó
1906	8:25	Szv.	Ruttika, Berlin	1302	2:50	Szv.	Tapolca, Pécs, Ósajk
306	8:35	Szv.	Wien, Győr, Graz, Fehring	904	3:20	Szv.	Belgrád, Konstantinápoly
1706	8:55	Szv.	Szolnok, Msziget, Stanislaus	509	3:25	Szv.	Nagykálta
24	8:55	Szv.	Győr, Wien, Fehring, Graz	1016	3:30	Szv.	Hatvan
22	9:30	Szv.	Bicske	410	4:25	Szv.	Hatvan
1508	9:35	Szv.	Kassa, Poprád-Felka	18	4:30	Szv.	Komarom
918	10:00	Szv.	Kunszentmiklós-Tass	606	5:00	Szv.	Arad, Bukarest, Msziget
1112	10:45	Szv.	Balatonfüred, Tapolca	6	5:10	Szv.	Győr, Sopron, Wien
516	11:40	Szv.	Nagykálta	410	5:10	Szv.	(Szombathely, Wien)
24	11:55	Szv.	Bicske	324	5:20	Szv.	Lawoczne, Lemberg
314	12:00	Szv.	Gödöllő	522	5:40	Szv.	Gödöllő
				209	5:55	Szv.	Nagykálta, Szolnok
				614	6:15	Szv.	Kolozsvár, Brassó
				325	6:25	Szv.	Pécel
				28	6:25	Szv.	Bicske
				328	6:25	Szv.	Hatvan
				1004	6:45	Szv.	Flume, Róma, Nápoly
				920	7:05	Szv.	Kunszentmiklós-Tass
				524	7:10	Szv.	Nagykálta, Szolnok
				16	7:20	Szv.	Győr
				312	7:25	Szv.	Gödöllő
				1708	7:35	Szv.	Msziget, Stanislaus
				1006	7:50	Szv.	Flume, Nizza, Cannes
				1514	8:00	Szv.	Kassa, Csorba, Bártfa
				910	8:05	Szv.	Belgrád, Sarajevó
				569	8:30	Szv.	Nagykálta, Szolnok
				1908	8:40	Szv.	Pécs, Bród
				334	8:40	Szv.	Gödöllő
				1308	9:15	Szv.	Győr, Graz
				610	9:25	Szv.	Arad, Brassó
				1002	10:25	Szv.	Kassa, Csorba, Bártfa
				408	10:45	Szv.	Flume, Tapolca
				1010	10:45	Szv.	Szombathely, Wien
				12	10:55	Szv.	Ruttika, Poprád-Felka
				338	11:25	Szv.	Arad, Debreczen
				402	11:25	Szv.	Miskolc, Kassa
				140	11:25	Szv.	Bicske

1) Junius 15-től bezárólag szeptember 15-ig közlekedik.
2) Vasár- és ünnepnapokon közlekedik.
3) Vasár- és ünnepnapokon május 15-től bezárólag szeptember 15-ig közlekedik.
4) Nagykáltaól Szolnokig csak szombaton és ünnepnapokon közlekedik.
5) Csak hetköznapokon közlekedik.

A vonatok indulása Budapest-Józsefvárosról.
Délután.

330	7:50	Szv.	Gödöllő
-----	------	------	---------

Melléklet a Grafikai Szemle májusi számához.

Dél felé

Dél felé

A vonatok indulása Budapest nyugoti p.-u.-ról.

Érvényes 1914 május hó 1-től.

vonat-szám	óra perc	vonat neve	hova	vonat-szám	óra perc	vonat neve	hova
184	5:22	Szv.	Vác	184	12:50	Szv.	Rákospalota-Típest
182	5:26	Szv.	Rákospalota-Típest	174	12:51	Szv.	Szeged
122	5:26	Szv.	Esztergom, Ipolyvízig	104	12:50	Gyv.	Zsolna, Berlin
718	5:30	Szv.	Szeged, Szolnok	138	12:50	Szv.	Nagyváros
4102	6:00	Szv.	Esztergom	106	12:50	Szv.	Esztergom
6502	6:30	Szv.	Lajosmizse, Kecskemét	166	1:00	Szv.	Rákospalota-Típest
156	6:36	Szv.	Rákospalota-Típest	128	1:00	Tyrt.	Pálacska
102	6:50	k.o.	Wien, Paris, Ostende	730	1:30	Szv.	Monor
510	7:00	Gyv.	Szegvár, Stankó	108	1:30	Szv.	Wien
1402	7:38	Szv.	Zsolna, Berlin	108	1:30	Szv.	Esztergom
1567	7:55	Gyv.	Rákospalota-Típest	126	2:00	Gyv.	Wien, Paris
104	8:00	Szv.	Nagyváros, Wien	120	2:15	Szv.	Parkány-Nána
138	8:25	Gyv.	Dunakeszi-Alág	170	2:30	Szv.	halomtelep, Ipolyvízig
708	8:30	Gyv.	Báza, Karánsebes	506	2:30	Gyv.	Szalmon-Nemeth, Binnso
712	8:30	Szv.	Nagyváros, Ipolyvízig	410	2:30	Szv.	Esztergom
134	8:45	Szv.	Nagyváros	704	2:45	Szv.	Bukarest
4104	9:15	Szv.	Wien, Berlin	610	2:50	Szv.	Ráspalota-Típest
114	9:45	Szv.	Rákospalota-Típest	606	3:10	Szv.	Lajosmizse, Kecskemét
160	9:45	Szv.	Rákospalota-Típest	172	3:30	Szv.	Rákospalota-Típest
162	11:00	Szv.	Lajosmizse, Kecskemét	140	4:10	Szv.	Wien
604	11:30	Szv.	Nagyváros, Ipolyvízig	174	4:30	Szv.	Rákospalota-Típest
136	11:35	Szv.	Wien	716	4:50	Szv.	Wien
116	12:00	Szv.	Wien	110	5:10	Gyv.	Wien
				142	5:20	Gyv.	Szob
				176	5:30	Szv.	Rákospalota-Típest
				128	6:00	Szv.	Parkány-Nána
				722	6:15	Szv.	Ulló
				724	6:22	Szv.	Monor
				144	6:32	Szv.	Nagyváros, Ipolyvízig
				114	6:32	Szv.	Esztergom
				726	6:32	Szv.	Czegföld, Szolnok
				146	6:50	Gyv.	Parkány-Nána, Ipolyvízig
				130	7:00	Szv.	Czegföld
				730 ⁷⁾	7:12	Szv.	Rákospalota-Típest
				178	7:12	Szv.	Vác
				180 ⁸⁾	7:15	Szv.	Czegföld
				28	7:22	Szv.	Lajosmizse
				6508	7:22	Szv.	Bukarest, Bázis
				710	8:02	Szv.	Nagyváros
				132	8:12	Szv.	Dunakeszi-Alág
				182	8:22	Szv.	Zsolna, Berlin
				1408	8:32	Szv.	Wien, Paris
				118	9:22	Gyv.	Bukarest, Stankó
				502	9:22	Gyv.	Vác
				184	10:22	Szv.	Szeged, Bázis, Bukarest
				706	10:22	Gyv.	Monor, Vaskőhely
				504	10:22	Szv.	Bukarest, Bázis
				720	10:22	Szv.	Esztergom
				4116	11:22	Szv.	Esztergom
				902 ⁹⁾	11:22	k.o.	halomtelep, Konstantinápoly
				702 ⁹⁾	11:22	k.o.	Bukarest, Konstantinápoly
				140	12:02	Szv.	Nagyváros

A vonatok indulása Buda-Császártúrdőrl.

vonat-szám	óra perc	vonat neve	hova
4002	5:55	Szv.	Esztergom
4004	8:54	Szv.	Esztergom
4006	12:10	Szv.	Esztergom
4028 ⁹⁾	12:10	Szv.	Pálacska
4010	2:30	Szv.	Esztergom
4012	6:32	Szv.	Dorog
4016	11:32	Szv.	Esztergom

Dél felé

Dél felé

A vonatok érkezése Budapest nyugoti p.-u.-ra.

Érvényes 1914 május hó 1-től.

vonat-szám	óra perc	vonat neve	honnan	vonat-szám	óra perc	vonat neve	honnan
185	12:15	Szv.	Vác	165	12:30	Szv.	Rákospalota-Típest
140	5:22	Szv.	Rákospalota-Típest	137	1:25	Gyv.	Nagyváros, Ipolyvízig
151	5:22	Szv.	Dunakeszi-Alág	708	1:40	Szv.	Bukarest, Bázis
718	5:30	Szv.	Szolnok, Czegföld	167	1:40	Szv.	Rákospalota-Típest
6701	5:30	Szv.	Szolnok, Czegföld	505	1:50	Gyv.	Holozsvár
4103	5:32	Szv.	Esztergom	505	2:00	Szv.	Szalmon-Nemeth
723	5:32	Szv.	Ulló, Ócsa	108	2:00	Szv.	Paris, Wien
133	5:55	Szv.	Nagyváros	4111	2:00	Szv.	Esztergom
725	6:00	Szv.	Monor	171	3:00	Szv.	Rákospalota-Típest
901 ⁹⁾	6:10	k.o.	Konstantinápoly,	169	3:25	Szv.	Rákospalota-Típest
			halomtelep,	6503	3:40	Szv.	Kecskemét, Lajosmizse
			halomtelep,	173	3:40	Szv.	Rákospalota-Típest
			halomtelep,	713	4:05	Szv.	Temesvári-Árkád/Város
707 ⁹⁾	6:10	Szv.	Konstantinápoly,	139	4:10	Szv.	Nagyváros
			halomtelep,	175	4:10	Szv.	Rákospalota-Típest
153	6:15	Szv.	Rákospalota-Típest	4113	5:40	Szv.	Rákospalota-Típest
6207	6:20	Gyv.	Lajosmizse	121	5:58	Szv.	Esztergom
508	6:25	Gyv.	Monor, Vaskőhely	115	6:02	Gyv.	Esztergom
125	6:35	Szv.	Nagyváros	107	6:02	Gyv.	Wien, Berlin
167	6:40	Szv.	Berlin, Zsolna	1403	6:12	Gyv.	Wien, Berlin
139	7:10	Szv.	Berlin, Wien	107	6:22	Gyv.	Orszóva, Bázis
727	7:15	Szv.	Szolnok, Czegföld	177	6:22	Gyv.	Rákospalota-Típest
135	7:20	Szv.	Rákospalota-Típest	105	6:22	Gyv.	Wien
4105	7:25	Szv.	Esztergom	731	7:22	Szv.	Bázis, Temesvár
709	7:30	Szv.	Bukarest, Bázis	711	7:22	Szv.	Rákospalota-Típest
501	7:35	Gyv.	Bukarest	179	8:02	Gyv.	Wien
157	7:40	Szv.	Máramarosviziget	107	8:02	Gyv.	Wien
125	7:45	Szv.	Vác, Ipolyvízig	4117 ⁹⁾	8:12	Szv.	Pálacska
6501	7:50	Szv.	Parkány-Nána	141 ⁹⁾	8:12	Szv.	Nagyváros
127	7:55	Szv.	Kecskemét, Lajosmizse	143	8:12	Szv.	Nagyváros
1552	8:15	Szv.	Parkány-Nána	131	8:22	Szv.	Parkány-Nána
4107	8:25	Szv.	Rákospalota-Típest	109	9:22	Gyv.	Esztergom
719	8:40	Szv.	Kiskunfélegyháza	4119 ⁹⁾	9:22	Szv.	Monor
159	8:45	Szv.	Nagyváros	6505	9:22	Szv.	Pálacska
705	9:15	Gyv.	Dunakeszi-Alág	181	9:22	Gyv.	Dunakeszi-Alág
1401	9:40	Szv.	Szeged	509	9:22	Gyv.	Szegvár, Stankó
1409	9:55	Szv.	Berlin, Zsolna, Pozsony	1405	9:22	Szv.	Berlin, Zsolna
161	10:30	Szv.	Esztergom	4115	10:22	Szv.	Esztergom
175	10:45	Szv.	Rákospalota-Típest	145 ⁹⁾	10:22	Szv.	Rákospalota-Típest
119	11:25	Szv.	Szeged	145	10:22	Szv.	Vác
120	11:25	Szv.	Gáthtelep, Ipolyvízig	6513	10:22	Szv.	Nagyváros
163	12:00	Szv.	Rákospalota-Típest	101	11:52	k.o.	London, Ostende
				717	11:42	k.o.	Paris, Wien
				117	9:21	Szv.	Temesvár, Bázis
				123 ⁹⁾	11:52	Szv.	Wien
							Parkány-Nána

A vonatok érkezése Buda-Császártúrdőrl.

vonat-szám	óra perc	vonat neve	honnan
4001	5:32	Szv.	Dorog
4005	7:33	Szv.	Esztergom
4007	8:40	Szv.	Esztergom
4009	10:4	Szv.	Esztergom
4011	2:10	Szv.	Esztergom
4013	5:46	Szv.	Esztergom
4017 ⁹⁾	8:21	Szv.	Pálacska
4019 ⁹⁾	9:21	Szv.	Pálacska
4015	10:02	Szv.	Esztergom

¹⁾ Értékelik minden kedden, szerdán, pénteken és vasárnapon.
²⁾ Értékelik minden hétfőn, csütörtökön és szombaton.
³⁾ Vasár- és ünnepnapokon kétértékelik.
⁴⁾ Vasár- és ünnepnapokon május 15-től kétértékelik.
⁵⁾ Vasár- és ünnepnapokon május 15-től hétfőreig szepl. 15-ig kétértékelik.

WOTTITZ MANFRÉD

Budapest, V, Bálvány-utca 12. Telefon 18-99.
Dombornyomásokhoz való stanznik, fototípiák,
kemigrafiák, autotípiák, klisék három- és négy-
szinű nyomáshoz. Fényképfelvétel házon kívül

VILÁGHIRŰ KÖNYVNYOMDAI
FESTÉKGYÁR

BEIT & CO HAMBURG

FŐKÉPVISELET ÉS ÁLLANDÓ RAKTÁR
MÜLLER TESTVÉREK
BUDAPEST, VI, DÉVAI-UTCA 21. SZÁM

♁ Femina ♁

új, izléses, előkelő accidenz és reklámírás, Gípkens
híres-neves berlini reklám művész eredeti rajzai alapján.
Hozzávaló választékos körzetek, díszítőanyag, a leg-
újabb fekete-szürke-fehér összetételben

Bauer féle betűöntőde, Frankfurt a.

Fiókbetűöntődék: Lipsce, Barcelona, Madrid

Vezérképviselő Magyarország részére:

Horvát Lajos * grafikai szaküzlete * Budapest, 6

Váci-körut 45 — Telefon: 123-09

A világ legrégebb, leghíresebb és legnagyobb
nyomdai festékgyára

LORILLEUX CH. ÉS TÁRSA

Alapítva 1818. évben. 13 gyár és 60 lerakat az egész világon. Az 1899. és 1900. évi párisi világkiállításon versenyen kívüli jurytag. Grand Prix: St. Louis 1904. évben, Lüttich 1905. évben, Milano 1906. évben és Brüsszel 1910. évben

Iroda és raktár: Budapest, IV,
Ferenc József-rakpart 27. sz.
Telefonszám: 37-58 és 93-29

Fekete és színes festékek a könyv- és nyomdai, könyvkötészeti és valamennyi grafikai szakma részére. Arany- és ezüsfestékek. Másolófestékek. Hengeranyagok és azok öntése. Kencék. Preparált papírok nyomdák részére

Magyarországi gyár: BUDAFOKON, Budapest mellett

GENZSCH & HEYSE

betüöntödei részv.=társ.
Hamburg=München

ajánlja egyenvonatra (Normalschriftlinie) öntött elismert legjobb gyártmányu hatásos betüit és diszitményeit művekhez és accidenzmunkákhoz

PÁRIS 1900: ARANY ÉREM
ST. LOUIS 1904: NAGY DIJ
BRÜSSEL 1910: GRAND PRIX

Vezérképviselő Magyarország és Ausztria területén:

Kallós Ödön, Budapest VI, Vörösmarty-utca 69-71